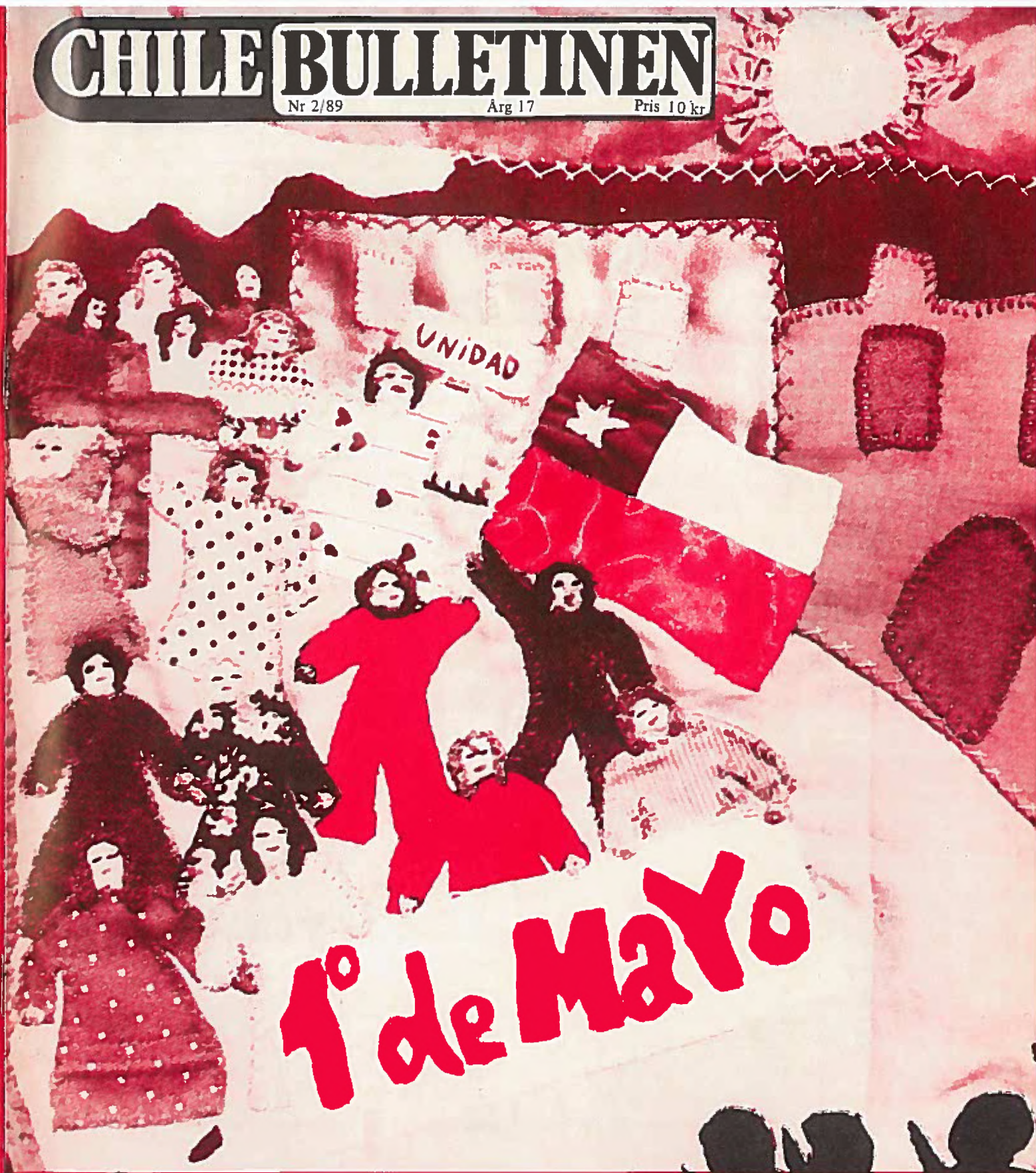

CHILE BULLETINEN

Nr 2/89

Årg 17

Pris 10 kr

- Grundlagen, partierna, allianserna
- Nya flyktinglagen kränker asylrätten!
- Druvkrisen skakar Pinochet

CHILEBULLETTINEN

ISSN 0345-2050

Redaktion:

Rosemarie Andersson, Margareta Björling
Ingvar Enghardt, Ulrika Johansson

Ansvarig utgivare: Margareta Björling

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Pressläggning: 14 april 1989

Omslagsbild: Del av »arpilleras», chilensk
tygtavla

Foto: Johan Solander

Prenumerationspris: 50 kronor för 4 nr

(Myndigheter och institutioner: 70 kr)

Betala på pg 504 88-6, Chilebulletinen.

Stödprenumeration: 100 kronor

Medlemskap i Chilekommittén inkluderar
prenumeration på Chilebulletinen. Betala
150 kr på pg 88 72 33-5 (100 kronor för
studerande och pensionärer)

Adressändringar sändes till Chilekommittén.
Box 622, 101 28 Stockholm

CHILEKOMMITTÉN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm

Telefon: 08/40 53 04

Besöksadress: Solidaritetshuset, Barnängs-
gatan 23

Chilekommitténs målsättning är att politiskt
och materiellt stödja motståndskampen i Chile.
Insamlade medel går oavkortat till motståndsk-
ampen inne i Chile.

Chilekommitténs plattform:

Stöd det chilenska folkets kamp för socialism!
Bekämpa imperialismen! Stöd motståndet -
Bojkotta diktaturen! Frige de politiska
fångarna! Stöd arbetarrörelsen i Chile!

Chilekommitténs insamling
Pg 65 39 28 - 2

Chilekommitténs verksamhet
(solidaritetsarbetet i Sverige)
Pg 88 72 33 - 5

» Första maj, Första maj varje sliten kavaj ...»

Hur känns det? Tror du på socialismen? Eller är du bara ute
och luftar dig med alla övriga, så som borgarpressen påstår?

Men du som har insikt om situationen, du som sett att de
fattiga folken pressas allt djupare ner av skuldräntor, att klyf-
torna ökar, att allt är till salu medan snikenhet premieras, du vet
att socialismens ideer har större aktualitet än någonsin.

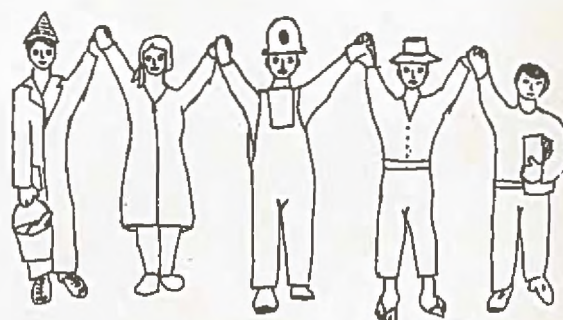
Men du har också sett hopplöshetens mörker lysas upp av
solidaritet och beslutsamhet hos de förtryckta. Så har Latin-
amerikas blodsregimer fallit en efter en. Kvar sitter praktiskt
taget bara Pinochet i Chile - Men hans dagar är räknade. 1:a Maj
är dom 127. Du kan börja nedräkningen nu! Chilenska folket går
till val den 14 december och utgången är given. Inte ens bajonet-
ter kan ändra på detta.

När diktatorn fallit kommer också det ekonomiska korthus,
den s k monetarismen, hans våldsregim stöttat, att rasa. Det har
redan nu fått sig en knäck. Av två stycken druvor på avvägar.
Stabilare var det inte! Läs artikeln på s. 16. Grundlagen skall
sedan skrivas om och krigsmakten blir ett civiliserat försvar.
Detta garanterar den chilenska arbetarklassens partier. Att dikata-
turen är trängd ser vi nu också av att vänsteroppositionella
fritt kan återvända till landet.

När detta skrivs står Chiles arbetare beredda att gå ut i
generalstrejk. Främsta kravet är: släpp våra valda ledare ur förvis-
ningen genast!

Vi håller också ett öga på den svenska regeringens usla behand-
ling av politiska flyktingar.

Välkommen 1:a maj!

Just innan Chilebulletinen gick till tryck -
den 17 april - nåddes vi av budet om Harald
Edelstams bortgång.

För oss och för otaliga chilenare har Harald
Edelstams namn stor lyskraft. Hans hjälte-
modiga och okonventionella insatser för att
rädda liv vid kuppen i Chile kommer aldrig
att bli glömda.

Tack, Harald Edelstam, för vad Du betytt!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

3. Pinochet ryter - men ingen lyssnar längre
5. Bakgrund inför valet i Chile: Grundlagen,
partierna, allianserna
8. Kommunistpartiet kongressar
9. Izquierda Unida-delegation i Sverige
10. Juristen Sten de Geer om förslaget till ny
utlänningslag
12. Flyktingbarn behandlas skamligt
13. Dikt av Mario Romero

14. Återvändandet - ett mänskligt och
politiskt dilemma
16. »Cyanid och gamla druvor» - Pinochets
exportekonomi i gungning
18. Brasilien: Lulas arbetarparti på frammarsch
20. Öppet brev till Fredrik Belfrage
21. Samtal med Mikael Wiström om filmen »Exil»
22. Dagbok: Chile februari - april
23. Nyheter & kommentarer
24. Generalstrejk för facklig frihet

PINOCHET RYTER...

Det nya året inleds i Chile snarare i mars än i januari. Januari månad innebär uppsummering, utvärdering, planering av verksamheten under året (mars-december), »sommarskolor» runt om i landet.

Februari betyder normalt semester och stiltje. I mars snurrar hjulen igång igen. Upptakten brukar vara kvinnodagen den 8 mars. Så också i år, även om det blev dåligt med semester för politiker och kvinnogrupper.

Så sent som den 20 februari bildade olika kvinnoorganisationer arbetsgruppen »8 mars». Man ville göra årets firande av kvinnodagen till en politisk händelse, utan manligt deltagande. Det togs som en utmaning av principiell art att lyckas fylla fotbollsstadion Santa Laura med enbart kvinnor; kvinnor från »poblaciones», kvinnoorganisationer, politiska partier och samhället i allmänhet. Männen protesterade, men den här gången fick de inte vara med.

20 000 kvinnor av olika socialt ursprung och med alla regnbågens politiska färger skanderade tillsammans att »La democracia va porque la mujer está» (demokratin »blir av» därför att kvinnorna är med). Ett och annat spontant slagord tog också fart, som: enade kvinnor blir aldrig besegrade (La mujer unida, jamás será vencida). ▷

MEN INGEN LYSSNAR LÄNGRE

► Ett genomgående tema var kvinnans ansvar för de mänskliga rättigheterna: — Den nya kvinnan arbetar för fred, social rättvisa och mänskliga rättigheter.

— ett folk som glömmat har ingen historia, ingen nutid, ingen framtid.

— utan rättvisa, utan sanning blir det ingen demokrati.

Får inte sopas under mattan

Denna koppling mellan kvinnokampen och de mänskliga rättigheterna är ny och värd att uppmärksammas, liksom den bredd och tyngd kvinnofrågan fått bland de politiska krafterna. Båda frågorna har fått särskilda kapitel i 17-gruppens demokratiprogram (*«Concertación por la democracia»*) består av representanter för 17 olika partier).

Representanter för Mänskliga Rättighetsrörelsen har tillsatt en speciell rådgivande kommitté som under året ska utarbeta ett konkret handlingsprogram vad gäller dessa frågor. Så tidigt som möjligt ska offren för repressionen, militären och samhället i stort få veta hur sanningen ska komma fram och rättvisa skipas kring de otaliga övergreppen. Tillkomsten av denna kommitté visar inte minst på Mänskliga Rättighetsrörelsens tyngd och framsynhet. Politikerna kommer inte att kunna sopa denna fråga under mattan (som de gjort i Uruguay och Argentina).

Egen kravlista

Kvinnorörelsen har presenterat sin egen »kravlista». I den ingår att kvinnor ska ha tillgång till beslutsfattande instanser, vidare krav på avskaffande av all slags diskriminering, förändrad lagstiftning avseende skilsmässa, omvårdnad av barnen, bestraffning av kvinnomisshandel mm. I 17-gruppens program ingår bl a tillsättandet av ett speciellt ministerium för kvinnofrågor, ett uttryck för att den chilenska kvinnan börjat göra sig hörd i politiken.

Generalstrejk i april

Den historiskt sett starka arbetarrörelsen har trots att CUT återupplivades förra året ännu inte på långt när återupptagit sina tidigare positioner. Manuel Bustos och Arturo Martínez sitter fortfarande kvar på sina respektive förvisningsorter, trots alla krav på frigivning. Till den 18 april har CUT utlyst generalstrejk, en stridsåtgärd som arbetarrörelsen hittills inte vågat gå ut med.

Arv att förvalta

Medan folkrörelsen fyller på arbetsprogram och kravlistor verkar politikerna helt ha glömt bort att de har ett arv att förvalta efter den 5 oktober 1988 — dagen för folkomröstningen. På många sätt är man som åskådare beredd att skriva under på regeringens nedsättande beskrivning av »herrarna politikerna». Självuppp-

tagna, manipulerande och maktgalna ägnar de all sin kraft åt att finna fungerande allianser — kring sin egen person.

Styrkeuppvisningar

Inom oppositionen finns det 4 förkandidater — Laura Rodríguez från Humanistpartiet, Enrique Silva Cimma för PPD och Radikalpartiet, Alejandro Hales för vissa socialistgrupper och oberoende samt kristdemokraten Patricio Aylwin, det säkraste kortet. Vänstern inom PAIS föredrar Aylwin före Silva Cimma och Ricardo Lagos (som anordnar presskonferenser för att tillkännage att han inte är presidentkandidat). Det mesta verkar vara förhandlingsbart.

När styrkeuppvisningarna är över kan man nog trots allt lita på att oppositionen enar sig kring en kandidat. Med allra största sannolikhet heter han Patricio Aylwin.

Alpklättrare

På den andra sidan — hos högern — samlas det namnunderskrifter, anordnas massmöten och karnevalståg till förmån för Hernán Buchi, Pinochets finansminister, Sergio Diez, politiker och affärsman, »Fra Fra» Errazuriz, affärsman och excentrisk miljonär som dragit igång sin egen kampanj samt för Pablo Rodríguez, f d ledare för fasciströrelsen Patria y Libertad. »Buchi es el hombre» (Buchi är mannen) står det på klistrarlappar på bilar och väggfasader. Buchi själv är en charmig alpklättrare som visat framfötterna som finansminister och företrädare för de fria marknadskrafternas ekonomi. Som politiker är han okänd och det som mest ligger honom i fatet är närheten till Pinochet. Samtidigt behöver han dennes stöd för att kunna ställa upp som kandidat.

Får vika sig

Och Pinochet, som blir allt ensammar och kämpar för sin politiska överlevnad (än svårare efter Stroessners fall i Paraguay), utesluter inte helt en egen kandidatur.

På punkt efter punkt får han vika sig, mannen som hållit uppe diktaturen i snart 16 år. Förhandlingar med oppositionen har inletts kring grundlagsändringar före valet och inte ens inom juntan lyssnar man på honom längre. Till och med fru Lucia talar nu öppet om näste president som en oppositionens man.

Fruktbojkott avbräck

Häromdagen röt Pinochet med höjt finger i TV-rutan om den nya, stora faran för landets säkerhet och utveckling: den »ekonomiska terrorismen», ett nytt begrepp efter att man i USA hittat cyanid insprutat i två vindruvor bland tusentals lådor med exportfrukt. Pinochet och Merino skyllde som vanligt på Kommunistpartiet, som i sin tur anklagade frukt-

odlarna för ovarsamhet med insektsmedel. Fruktbojkotten mot Chile har bara på några dagar inneburit ett avbräck på mer än 5 miljarder kronor i exportintäkter. Det är för Chiles del en ekonomisk katastrof.

Rykten

Några av de rykten som går är att amerikanska fruktodlare skulle ligga bakom; att israeliska högerextremister tagit på sig sabotaget; att USA på detta sätt försökt förhindra en förestående »autogolpe», motkupp, för att stärka militären, etc.

Det ryktas också om att katastrofen kan tas som förevändning för att skjuta upp presidentvalen i december och överhuvudtaget hela den institutionella process som inletts.

En sak är klar; Det rör sig om sabotage och det ställer förutom fruktexportörerna tiotusentals säsongarbetare på gatan. Vad det också visar på är den extrema sårbarheten i en ensidigt inriktad exportekonomi.

Förtrycket kvar

Repressionen har inte avtagit efter den 5 oktober. Regimen slår f n hårt mot Vicaría de la Solidaridad och därmed också mot den katolska kyrkan, medveten om att detta är sista året man har repressionen i sin hand. Över huvud taget har övergreppen mot de mänskliga rättigheterna snarare tilltagit än minskat efter 5 oktober.

Övergången till demokrati kommer att bli en seg och utdragen process med många grå undertoner. Ännu har den inte formellt påbörjats, även om det runt omkring i samhället andas ny luft och smids planer inför framtiden. 1989 utlovar att bli ett spännande och händelserikt år, värt att följa på så nära håll som möjligt. Det gäller inte minst solidaritetsrörelsen, som nu borde kunna vädra morgonluft och ta sats med nya, friska tag.

Santiago, 23 mars 1989

MARIA ERIKSDOTTER

Bakgrund inför valet

GRUNDLAGEN,

PARTIERNA,

ALLIANSERNA

Det har gått sexton år sedan chilienarna senast valde sina representanter till kongressen. För de flesta innebär valen i december i år att de röstar för första gången. Men det handlar inte om en återgång till demokratin, därom är alla eniga, även om många ser det som ett första steg. Vi vill här teckna bakgrunden och förutsättningarna för valen.

Vid parlamentsvalen 1969 och 1973 fick vänsterpartierna omkring 43 procent av rösterna. Kristdemokraterna fick 30 procent och Nationella Partiet 20 procent. Tillsammans med ett par mindre partier hade de borgerliga majoritet i parlamentet, men det skulle ha behövts hela 66 procent för att kunna fälla regeringen Allende.

Parlamentsval	1969	1973
Kommunistpartiet	16	16
Socialistpartiet	12	18
Radikala Partiet	14	4
Övriga	-	5
Unidad Popular	42	43
Kristdemokraterna	30	24
Nationella Partiet	20	31
Övriga	2	15
Borgerliga partier	52	54

Efter militärkuppen

Kristdemokraterna och Nationella Partiet stödde militärkuppen, och väntade på att få ta över makten efter en kort tid av militärstyre.

Alla politiska partier förbjöds efter militärkuppen. Under diktaturens tre första år riktades det brutala förtrycket särskilt hårt mot vänsterpartierna. Tusen-

tals aktiva utvisades, fängslades, försvann, dödades eller tvingades att fly. Partiernas organisation krossades i det närmaste helt, och tvingades överleva underjordiskt eller i exil.

Men det skulle dröja länge innan militären visade vilja att lämna över makten till politikerna. Först ville de ändra de demokratiska spelreglerna, så att vänsterpartier inte skulle kunna komma till makten igen.

Ny grundlag

För detta syfte skrev juntan en ny grundlag, 1980. Den innehåller en rad paragrafer och artiklar som inskränker en kommande demokrati. Några av de värsta är:

- Artikel åtta förbjuder partier och organisationer som "propagerar för läror som hotar familjen, försvarar valdet eller en uppfattning om samhället, om staten eller om rättssystemet av totalitär karaktär eller grundad på klasskampen". På detta sätt har diktaturen skaffat sig ett lagligt redskap att förbjuda vänsterpartier och fackliga organisationer.

- För att ändra på grundlagen krävs två tredjedels majoritet i parlamentets bägge kamrar. Representanhusets 120 ledamöter ska vara folkvalda, men med senaten förhåller det sig annorlunda. Av de 36 sena-

► torerna ska 10 utses av den nuvarande regimen. Då räcker det om högern får tre av de återstående 26 mandaten för att varje ändring av grundlagen ska omöjliggöras.

— Vidare får det Nationella Säkerhetsrådet befogenheter att ingripa mot varje beslut av parlamentet som rådet finner strida mot grundlagen. I detta råd ska sitta befälhavarna för armén, flottan, flygvapnet och polisen samt presidenten och ordförandena i Senaten och Högsta Domstolen.

Lagen om politiska partier

Redan 1984 började militärjuntan arbeta lagen om politiska partier, men eftersom den politiska situationen inte då var gynnsam för diktaturen väntade man med att presentera den. Detta tillfälle kom efter attentatet mot Pinochet i september 1986. Man införde undantagstillstånd och stängde flera oppositionstidningar. På nyårs-afton förkunnade Pinochet slutet på undantagstillståndet och förslaget till lag om politiska partier.

Lagen fastställer vad som krävs av ett politiskt parti för att det ska vara lagligt:

För att bilda ett parti måste det finnas hundra namnunderskrifter. Därefter krävs det 33 500 underskrifter för att partiet ska bli godkänt. Om partiet får mindre än 0,5 procent av rösterna i valet måste det upplösas.

Medlemsregistren och ekonomin är offentliga handlingar som vem som helst kan få ta del av, bara man kan betala vad fotostatkopier kostar. I många länder där ekonomin är offentlig motiveras detta med att partierna får stora statsbidrag, men i Chile får de ingenting av staten.

Fackligt aktiva får inte vara medlemmar i politiska partier. Partierna kontrolleras av Konstitutionsdomstolen, chefen för Valnämnden samt Prövningsdomstolen.

Fria val senare

En följd av denna lag blev att oppositionen tvingades precisera sina ställningstaganden. Den avgörande frågan var om man trodde det skulle gå att störta diktaturen med dess egna spelregler. En möjlighet skulle vara att hela oppositionen bildade ett särskilt parti enbart för dessa val. Där skulle även de partier som förbjuds i Pinochets grundlag kunna vara med. Sedan, när man fått majoritet i parlamentet, skulle man utlysa fria, demokratiska val.

Bredare bas

En betydligt bredare bas hade »NEJ-kampanjen», där sjutton partier fanns representerade, och där Kristdemokraterna är det största partiet. Efter segern i folkomröstningen har »NEJ-kampanjen» fortsatt som »Överenskommelsen mellan politiska partier för demokrati».

De större vänsterpartierna i »Förenade Vänstern» bildade sedan PAIS (Breda vänstersocialistiska partiet) för att söka kringgå lagarna och på detta sätt kunna delta i valen. PAIS har lämnat in de nödvändiga underskrifterna för att bli lagligt godkänt. I PAIS återfinns vi bl a Kommunistpartiet och Socialistpartiet (Almeyda).

Lagen om parlamentet är ännu inte färdig. Orsaken är bl a att regimen ville avvakta folkomröstningen innan man gjorde indelningen i valkretsar. På så sätt skulle man kunna dra gränserna så att regimen får maximal utdelning i valet, där segraren i varje valkrets är den ende som blir vald.

Presidentkandidater

Det finns många kandidater till presidentämbetet. Högerextremistpartiet har lanserat Pablo Rodriguez, grundaren av terroristorganisationen Patria y Libertad. Nationella Partiet står bakom Sergio Diez, tidigare juntans FN-ambassadör. UDI och Renovación Nacional stöder Pinochets finansminister Hernán Büchi. Pensionärernas Parti har nominerat sin ordförande Juan Antonio Torres. Radikala Partiet vill se sin ordförande Enríque Silva Cimma som president. Företagare, finansmän och PAC (liberaler och republikaner) har fört fram finansmannen Francisco Javier Errazuriz. Kristdemokraterna har efter svåra interna strider enats om Patricio Aylwin från partiets högerfalang. Humanistiska Partiet har föreslagit en kvinna, Laura Rodríguez, som inte uppnått valbar ålder, 40 år. De Oberoende för Demokratiskt Samförstånd förordar sin ordförande Alejandro Hales. Socialdemokraterna stöder sin ordförande Eugenio Velasco.

Stödde kuppen

Patricio Aylwin, kristdemokraternas ledare, är en slug och erfaren politiker. Han tillhör högerflygeln inom partiet, och var dess partisekreterare i början av 70-talet. Då deltog han i förhandlingar med militären och stödde militärkuppen för att störta regeringen Allende. Nu ställer sig Allendes partikamrater bakom honom som oppositionens presidentkandidat.

Aylwin utsågs till partiets presidentkandidat efter hårda strider som nästan splittrade partiet. Som talesman för »Överenskommelsen för Demokrati» har han stärkt sin ställning ytterligare, och framträder nu med oppositionsledarens obestridliga auktoritet.

Samlingsregering

Aylwin stöds inte bara av »Överenskommelsen» sjutton partier. Även PPD och PAIS ställer sig bakom honom, givetvis med krav på inflytande och medverkan för dessa partier i den kommande regeringen eller parlamentet. PPD är å sin sida intresserade av finans- och bostadsministerierna. Efter starka påtryckningar från PPD och PAIS förordar kristdemokraterna nu en bred samlingsregering.

Inför parlamentsvalen har PAIS föreslagit två listor — en för att vinna högers och mittenpartiernas röster och en annan för att vinna röster från den »progressiva» sektorn. Kristdemokraterna föredrar tre linjer — PDC, PPD och PAIS.

Det verkar således som om oppositionen bibehåller, och breddar, enigheten från NEJ-kampanjen, och kan inleda valkampanjen med en presidentkandidat, ett regeringsprogram och gemensamma listor till parlamentsvalen.

Men det är inte alla partier som ställer sina förhoppningar till dessa val.

PS Unitario, PS Dirección Colectiva, PS Salvador Allende, MAPU OC, MAPU Lautaro och MIR fördömer valen och menar att de bara bidrar till att legitimera diktaturen och Pinochets grundlag från 1980.

»Ordning och fred»

Sedan Hernán Büchi avgått som finansminister i början av april framstår han som högers starkaste kandidat. Hans kampanj är redan i full gång. Överallt syns hans namn — på cigarettändare, tröjor, badbollar, nyckelringar, affischer och i annonser.

Bakom Büchi står framför allt storföretagarna och storfinansen. Han lanseras som den unge, sportige, ledige och framgångsrike mannen, teknisk och neutral, idealet för ett land som utvecklas »i ordning och fred» som diktaturen hävdar.

Vad som nu krävs av honom, främst från Renovación Nacional, är att han distanserar sig från Pinochet och visar självständighet samt att han tar befälet över sin presidentvalskampanj och visar prov på politisk ledarförmåga.

Den leende fasaden hos mannen som bestigit Aconcagua kan dock inte dölja hans ansvar för den ekonomiska politik som ökat och fördjupat fattigdomen i Chile.

Och även om Büchi inte skulle räcka ända fram så har diktaturen genom mycket långt gående privatiseringar skapat sig garantier efter nederlaget i folkomröstningen. Man har påskyndat utförsäljningen av företag och naturtillgångar i sådan utsträckning att det blivande parlamentet kommer att ha en mycket begränsad makt.

Förändrat samhälle

Genom förtrycket, grundlagen och privatiseringarna har diktaturen under sexton år förändrat det chilenska samhället i grunden. När nu nästan hela oppositionen ställer sig bakom Aylwin är det i förhoppningen att man efter valsegrern ska förbereda allmänna och demokratiska val utan de begränsningar som de nuvarande lagarna innebär. Hittills är det partiledningarna, och särskilt partiledarna, som stått på scenen. Det mesta av arbetet har de dock utförts i kulisserna, i privata överläggningar.

Helt vid sidan om detta i och för sig fascinerande skådespel står de fem miljoner fattiga, de bostadslösa, de arbetslösa och de anhöriga till offren för brotten mot de mänskliga rättigheterna. Först när dessa tillåts medverka i utformningen av politiken kan man börja tala om demokrati.

JOHAN SOLANDER

ALLIANSER INOM OPPOSITIONEN

De här allianserna är de viktigaste som bildats i Chile sedan 1987. »Nej-kampanjen» upphörde i och med folkomröstningen, men de flesta partier som ingick fortsätter nu som »Överenskommelsen för demokrati».

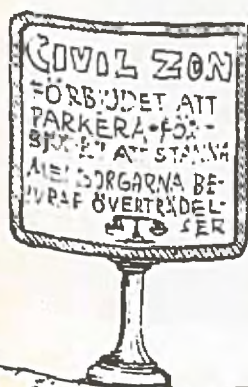
1987 juni	Förenade Vänstern (IU)									
	MIR(R)	PC	PSH	PSA	Mapu	IC	PRSD			
1987 nov	Partiet för Demokrati									
	Mapu	IC		PSN		Usopo	PH	PR	SD	PDC Padena
1988 jan	NEJ-kampanjen									
	PSA	Mapu	IC	PRSD	PSN	Usopo	PH	PR	SD	PDC Padena ULR
1988 okt	Överenskommelsen för Demokrati									
	Mapu-OC	PSH	PSA	Mapu	IC	PRSD	PSN	PSM	Usopo	PH PR SD PDC Padena PAC PPD De Gröna
1988 nov	Breda Vänstersocialistiska Partiet (PAIS)									
	MIR(R)	PC		PSA		IC	PRSD			

POLITISKA PARTIER I CHILE

Indelningen är gjord från höger till vänster, och gör inte anspråk på att vara exakt. Storleken på partierna är svår att avgöra.

Beteckningarna efter PR, MAPU, PS och MIR beror på att de är delade och syftar i de flesta fall på partiledaren vid delningen.

AN	Avanzada Nacional - Nationella framstegspartiet
UDI	Unión Democrático Independiente - Oberoende demokratiska unionen
RN	Renovación Nacional - Nationella förnyelsepartiet
PN	Partido Nacional - Nationella partiet
PAC	Partido Alianza de Centro - Partiet centeralliansen
UCR	Unión Cívica Radical - Radikala medborgarunionen
ULR	Unión Liberal Republicano - Liberal-republikanska unionen
DR	Democracia Radical - Radikaldemokraterna
PJ	Partido de los Jubilados - Pensionärernas parti
Padena	Democracia Nacional - Nationaldemokraterna
PDC	Democracia Cristiana - Kristdemokraterna
SD	Partido Social Demócrata - Socialdemokraterna
PR Silva Cimma	Partido Radical (Silva Cimma) - Radikalpartiet
PH	Partido Humanista - Humanistiska partiet
Los Verdes	Partido los Verdes - De gröna
PRSD	Partido Radical Social Democrático - Radikala partiet socialdemokraterna
IC	Izquierda Cristiana - Kristna vänstern
MAPU	Movimiento de Acción Popular Unitario - Rörelsen för enad folklig handling
MAPU/OC	MAPU/Obrero Campesino - MAPU/Arbetare och bönder
FSD	Federación Social Demócrata - Socialdemokratiska federationen
PS Mandujano	Partido Socialista (Mandujano) - Socialistpartiet
PS Nunez	Partido Socialista (Nunez) - Socialistpartiet
PS Almeyda	Partido Socialista (Almeyda) - Socialistpartiet
PS Histórico	Partido Socialista Histórico - Historiska socialistpartiet
PC	Partido Comunista - Kommunistpartiet
MIR Gutierrez	Movimiento Izquierda Revolucionaria (Gutierrez) - Revolutionära vänsterrörelsen
PS S Allende	Partido Socialista (Salvador Allende) - Socialistpartiet
PS Dir.Col.	Partido Socialista Dirección Colectiva - Socialistpartiet kollektiv ledning
Usopo	Unión Socialista Popular - Folkliga socialistunionen
PSU	Partido Socialista Unitario - Socialistiska enhetspartiet
MAPU Lautaro	MAPU (Lautaro) - Rörelsen för enad folklig handling
MIR Histórico	Movimiento Izquierda Revolucionaria (histórico) - Revolutionära vänsterrörelsen
MIR Aguiló	Movimiento Izquierda Revolucionaria (Aguiló) - Revolutionära vänsterrörelsen
FPMR	Frente Patriótico Manuel Rodríguez - Patriotiska Fronten Manuel Rodríguez (som inte är ett politiskt parti utan en väpnad vänstergruppering)

Alla former av kamp!

Inför valet i december tänker vi presentera några av de större chilenska vänsterpartierna och börjar med Kommunistpartiet (PC) som dessutom just nu håller sin femtonde kongress.

Vi bad en kamrat i exilen, Sergio Ramirez, att förklara vissa punkter i kongressuppropet som diskuterats livligt både inom och utom partiet.

Det 24-sidiga dokumentet bär undertiteln »För att vinna och fördjupa demokratin, enheten och den folkliga kampen tills segern är vår».

Det mest kontroversiella är tesen om »alla former av kamp».

Vilka temata i uppropet anser du vara mest betydelsefulla?

– Att vi fördjupar den analys som PC gjorde 1977 av Unidad Popular-tiden. Att vi inser att våldet är nödvändigt för att garantera försvaret av demokratiska framsteg. Att vi gör självkritik för såväl vänsteravvikelser som högeravvikelser.

*Men PC har ju historiskt alltid före-
språkat en fredlig linje inom lagens rā-*

BAKGRUND

Kommunistpartiet (PC) bildades 1912 under ledning av Emilio Recabarren och hette till en början Chiles Socialistiska Arbetarparti. 1922 erkändes PC av Kommunistiska Internationalen.

PC var från början ett heterogent parti, och utsatt för repression under regimerna Ibáñez och Alessandri. 1930 splittrades partiet. Under 40-talet stödde PC olika regeringar, och satt under ett år med i regeringen tillsammans med liberalerna.

1948, under det kalla kriget, förbjöds PC. Förbudet varade i tio år och bidrog till att partiet övergav sitt klass-samarbete med »borgarnas progressiva skikt». I stället sökte PC samarbete med Socialistpartiet.

PC tog klart ställning för »den fredliga vägen till socialismen» och arbetade inom den traditionella fackföreningsrörelsen. Man kritiserade den revolutionära vänstern och försöken att bygga upp folkmaktsorgan.

Efter militärkuppen 1973 blev PC utsatt för mycket hård repression.

PC tog till en början helt avstånd från folkomröstningen förra året men till slut slöt man upp bakom NEJ-kampanjen.

Nu är PC beredda att stödja kristdemokraten Patricio Aylwin som oppositionens gemensamma kandidat.

märken. Man har försökt att skapa breda folkliga fronter för att på så sätt gemensamt komma till makten. PC:s centralkommitté uttalade 1977 att den »fredliga vägen» var en möjlig väg. Det var något man upprepade 1985 och -86.

– Jag tror du har fel. Man utesluter inte våldet. Varken vid demonstrationer eller jordockupationer (tomas). Om vi inte tar med detta så kommer vi in i motsägelser. I Kongressuppropet erkänns att vi har brutit i strategin beträffande försvaret av revolutionen.

Därför krävs en ny militär politik. Centralkommittén sade redan 1980 att den folkliga »massupprorspolitiken» innebär att vi ska »använda oss av alla former av kamp, inklusive den väpnade». Uttalet ska ses mot bakgrund av att alla legala möjligheter att störta diktaturen stängdes det året i och med att den fascistiska grundlagen infördes. Folket erkändes därför rätten att försvara sig mot diktaturens brottsliga övergrepp.

Alltså började man att skapa en egen militär styrka för partiet – en styrka för folket och arbetarna – och vidare att ta upp ett arbete inom krigsmakten själv.

Kongressdokumentet går än längre och säger »vi har förutsett möjligheten att sammansmälta störtandet av diktaturen och övergången till en avancerad demokrati i en enda process, där folket är huvudaktören under ledning av vårt parti». Betyder detta att PC nu definitivt överger de breda lösningarnas väg?

Det finns bara två alternativ idag. Det första är att borgarna får behålla sin makt över ekonomin och den sociala politiken – en diktatur utan eller med Pinochet. Att det internationella bankväsendet behåller sitt grepp och att militären ges en övervakarroll i form av ett »nationellt säkerhetsråd». Det skulle inte innebära några verkliga förändringar.

Det andra alternativet är en folkets revolution med djupgående förändringar och upprättandet av en avancerad demokrati. Det måste innebära nationalisering av de utländska monopolföretagen och bankerna, en nationell industri och ett slut på USA:s ekonomiska överhöghet samt att vi slutar betala ockerräntor till

utländska banker och istället investerar i lösningen av landets överhängande problem.

Det måste också innebära en demokratisering av krigsmakten och domstolarna, att de repressiva styrkorna upplöses, att de skyldiga till brott mot människorätten döms och straffas, ja att hela den fascistiska apparaten rycks upp med rötterna.

Men ändå tänker kommunisterna ställa upp i valen, hur går det ihop?

Vi kan inte vänta oss en god lösning genom valen, men kanske bättre förhållanden. Detta förutsätter att diktaturen retirerar i fråga om grundlagen. Enligt diktaturens grundlag måste en grundlagsändring samla minst 76 procent av plenum för att kunna stadfästas. Men om Pinochet ska tillsätta 25 procent av parlamentet och militären kontrollerar parlamentet genom sitt »säkerhetsråd» så sitter vi i den kinesiska skon.

Det är också nödvändigt att hela oppositionen enas till ett nederlag för diktaturen. Pinochet skall knäckas på sin egen plan. Vi vill ha en gemensam lista för president och deputerade, men går det inte att nå dit så får vi göra två histor. Enade vänstern (IU) ställer inte upp någon!

egen presidentkandidat. Det viktiga är inte personen utan programmet, det politiska, sociala och ekonomiska, ett program som arbetarna kan ge sitt stöd.

Men detta förutsätter ju att det finns en arbetarklass att mobilisera. Diktaturen har ju lagt ner en stor del av industrin och arbetarna har blivit gatu-försäljare och politiskt omedvetna. Hur tacklar ni detta?

— Människor kan alltid mobiliseras för sina mest kända behov och intressen. Vi har sex miljoner som lever i yttersta fattigdom. Det är människor som vill långtgående förändringar. Det går inte att bara räkna folket som har partibok. Vänstern har alltid varit i majoritet i Chile. I det »breda partiet» (PAIS) kan människor långt in i de kristdemokratiska leden mobiliseras för förändring.

Det verkar som om Chilenska kommunister har inspirerats av Sandinisterna?

— Vi har insett att vi brustit i försvaret av revolutionen. Vi tar tillvara de erfarenheter som broderfolken i Cuba och Nicaragua har gjort och vi vill motsvara folkets krav på befrielse.

Tack Sergio.

INGVAR ENGHARDT

För många ungdomar betydde folkomröstningen att det var första gången de kunde lägga sin röst i något politiskt sammanhang. Det kändes högtidligt och många kom finklädde till röstlokalen.
Foto: Agnaldo Maciel

Ingen socialism om hörnet

En delegation från Izquierda Unida (Förenade vänstern) besökte Stockholm i mars för att informera om utvecklingen mot demokrati i Chile.

José Cademartori (PC) och Anibal Palma (PR) svarar på några frågor.

Till en början motarbetade IU deltagandet i folkomröstningen men plötsligt svängde man. Var det en kapitulation?

— Inte många litade på regimen intentioner menar José Cademartori. Det var upplagt för bedrägeri och det fanns inga som helst garantier. Vi deltog i en kampanj mot bedrägeriet och diktaturen tvingades på reträtt. Det innebär att »Överenskommelsen för ett Nej» skulle få lika mycket TV-tid som regimen själv. Det hade man vägrat förut.

För det andra skulle oppositionen få tillsätta ombud vid inskrivningskontoren och vid röstningen och sammanräkningen och datateknik skulle användas konsekvent. Vidare måste beredskapstillståndet hävas så att offentliga möten kunde hållas fritt och slutligen skulle de landsförvisade få återvända utan åtskillnad.

Härigenom skapades ett klimat för en demokratisk utveckling, i juli slöt vi upp i registreringskampanjen för ett »nej».

— Vi sa aldrig att en seger i folkomröstningen skulle innebära diktaturens fall, framhåller Anibal Palma. Men samtidigt är det lika fel att påstå att ingenting har förändrats efter NEJ-segern. Det är sant att den inte löste alla problem, men vi har ändå gått framåt.

Palma betonar det unika i att en diktatur förlorat en folkomröstning.

— Det har bara hänt en gång tidigare i historien — i Uruguay. Och det har lett till att diktaturen nu försvagats.

PAIS — ett instrument

Ni representerar den »förenade vänstern» men nu har det tillkommit ett nytt vänsterparti: det »breda». Hur förklarar man detta?

— Skillnaden mellan IU och PAIS ligger i att det är IU som på lång sikt utgör den strategiskt riktiga linjen. IU har bildat PAIS som ett instrument inför valen i december, för att kringgå artikel åtta som förbjuder vänsterpartier.

— Pinochet har visserligen nyligen sagt att han vill inleda en dialog med oppositionen om ändringar i grundlagen, men det rör sig om marginella

ändringar. Syftet är uppenbart — att försöka återta det politiska initiativet och splittra oppositionen.

PAIS har ett program inför valen, medan IU lägger tyngdpunkten på perioden efter valet. PAIS ingår överenskommelser med andra partier och grupper inom oppositionen, men det är IU som fattar beslut om vad PAIS ska skriva under.

— Vi lägger inte fram ett program för att bygga ett socialistiskt samhälle när diktaturen fallit. Vad vi presenterar är ett program som, utan att göra avkall på våra socialistiska planer, tillåter oss att få ett slut på diktaturen på kort sikt.

IU ser en övergångsperiod på fyra år då demokratin ska återställas, så att man därefter kan börja driva sin politik för socialism. Att göra det idag är, menar Palma, varken möjligt eller meningsfullt.

Ingen amnesti

— Vi kräver att alla politiska fångar ska frigges, säger Cademartori. Och vi kommer aldrig att acceptera att brotten mot de mänskliga rättigheterna lämnas utan straff för de skyldiga. Vi accepterar ingen amnesti. Hämd leder inte till försoning, men det är lika otänkbart med en försoning utan rättvisa.

— Men vi nöjer oss inte med att detta står att läsa i ett program. Vi måste fortsätta att kämpa för att kraven genomförs i praktiken.

Presidentkandidaten

Cademartori har inga illusioner om Patricio Aylwin.

— Han medverkade till att förstöra demokratin när han stödde militärkuppen, och det har vi sagt till honom. Men för att få ett slut på diktaturen är det nödvändigt att hela oppositionen enar sig. Ställer vi inte upp på detta kommer det att dröja många, många år innan vänstern har återhämtat sig. Även om vi gjort framsteg måste vi erkänna att vi inte har lyckats stöta diktaturen ensamma. □

Förslag till ny utlänningslag

Juristen Sten de Geer med mångårig erfarenhet av flyktingfrågor gör en kritisk beskrivning av förslaget till ny utlänningslag.

SMÅ FÖRBÄTTRINGAR STORA FÖRSÄMRINGAR

Regeringen har i mitten av mars överlämnat en proposition med förslag om ny utlänningslag till riksdagen.

Förslaget skulle enligt utredningsdirektiven inte förändra principerna för flykting- och invandringspolitiken. Det skulle vara fråga om en teknisk översyn för att förenkla tillämpningen av utlänningslagen. Regeringsförslaget visar sig nu innebära mycket viktiga förändringar av grundläggande regler. Hela förslaget genomsyras av en invandrings- och flyktingfientlig anda som är något helt nytt i lagstiftningssammanhang. JO (justitieombudsmannen) sade i sitt remissvar att den föreslagna lagen kan komma att uppfattas som nationalistisk och utlänningsfientlig på ett sätt som inte väl motsvarar de principer nuvarande lagstiftning bygger på.

Jag skall redogöra för de viktigast förändringarna i förhållande till vad som gäller idag.

Lagligt att direktavvisa

Mycket allvarligt är att det blir lagligt att direktavvisa många fler asylsökande än idag. I fortsättningen ska direktavvisning få ske inte bara när det är uppenbart oriktigt att den asylsökande riskerar förföljelse i hemlandet, utan också om det inte återopats någon annan grund än en

som redan prövats av regeringen beträffande andra personer och då inte befunnits tillräcklig.

Detta innebär ett starkt försämrat rättsligt skydd för asylsökande och att många fler kommer att direktavvisas än idag. Advokatsamfundet, Röda Korset, Amnesty, Flyktingrådet, Svenska kyrkan m fl remissinstanser har förgäves avstyrkt förslaget.

Strider mot regeringsformen

Att beslutanderätten i direktavvisningsärenden flyttas över från polisen till invandrarverket är ett principiellt riktigt steg men ändå av begränsad betydelse. Även i fortsättningen kommer utredningarna att göras av polisen som dessutom ska påpeka för invandrarverket om den asylsökande har fog för sin ansökan. JO har i ett beslut i december förra året konstaterat att den praxis som polisen och invandrarverket tillämpar i direktavvisningsärenden strider mot legalitetsprincipen i regeringsformen, det vill säga att all offentlig makt utövas under lagarna.

begåtts genom olagliga direktavvisningsbeslut, men avstod från att åtala beslutsfattarna eftersom den olagliga praxisen var förankrad inom invandrarverkets ledning. Det kan därför inte anses särskilt betryggande i sig att invandrarverket tar över beslutanderätten i direktavvisningsärenden.

AR

Ill: Ivan Munoz

Hindras söka asyl

I propositionen föreslås en utökad skyldighet för transportföretag att stå för en asylsökandens kostnad för hemresa inklusive medföljande bevakningspersonal om pass eller visum för inresa saknats. SAS säger i sitt remissyttrande att detta i praktiken kommer att innebära att »en konventionsflykting aldrig når Sverige utan stoppas på vägen». Härigenom kommer många att hindras från att över huvud taget söka asyl.

Rätt att ta personer i förvar

De rättsliga möjligheterna att ta asylsökande i förvar utökas kraftigt både vad gäller vuxna och barn.

I fortsättningen får vuxna tas i förvar i högst 48 timmar enbart av det skälet att det anses nödvändigt för utredningen. En ny grund för förvar under i princip obegränsad tid blir oklar identitet. När det gäller förvar på grund av risken för att den asylsökande skall gå under jorden sänks kravet från »skäligen kan befaras» till »anledning att anta». Genom denna ändrade skrivning ges myndigheterna väsentligt större rätt att ta asylsökande i förvar.

Lättare ta barn i förvar

Särskilt anmärkningsvärt är att regeringen föreslår väsentligt utökade möjligheter att ta barn i förvar. I dag krävs synnerliga skäl för att ta barn i förvar. Enligt lagens förarbeten är innebörden att det gäller ett principförbud mot att ta barn i förvar. Nu tas kravet bort på att det skall finnas synnerliga skäl för att ta barn i förvar. Visserligen kommer även i fortsättningen att gälla restriktivare regler för att barn skall tas i förvar än för vuxna, men i jämförelse med de regler som gäller idag blir det mycket lättare att ta barn i förvar.

Kroppsvisitering

Det införs en ny bestämmelse som ger polisen rätt att kroppsvisitera både barn och vuxna för att ta reda på bl a resvägen till Sverige.

Om den asylsökande inte kunnat styrka sin identitet skall anteckning göras om detta i resedokument eller främlingspass.

Har den asylsökande lämnat telaktig uppgift om sin identitet skall uppehållstillståndet återkallas om inte den asylsökande lyckas bevisa att han troligen skulle fått sitt tillstånd även om den riktiga identiteten varit känd.

Sjukvårdssekretessen bryts

Om den asylsökande åberopar ett läkarintyg föreslås att sjukvårdssekretessen skall brytas. Hälso- och sjukvårdsmyndigheterna åläggs att lämna ut information om den asylsökande till polis och invandrarverk.

I fortsättning skall asylsökande kunna direktavvisas även om de vistats i Sverige i mer än tre månader om de gömt sig för myndigheterna.

Verkställighet med tvång

Efter att regeringen fattat ett utvisningsbeslut skall den asylsökande ha lämnat Sverige inom två veckor, eller vid förläggningstvång inom en vecka. Om så inte skett ska verkställighet ske med tvång genom polisens försorg, det vill säga i praktiken förvarstagande och inläsning. Tidsfristen räknas från beslutsdagen, inte den dag den asylsökande fick del av beslutet. Eftersom det kan dröja innan ett beslut expedieras blir tidsfristen för frivillig utresa ofta betydligt kortare, kanske obefintlig. Efter att regeringen fattat ett avvisnings- eller utvisningsbeslut kommer man i fortsättningen inte att kunna anföra verkställighetshinder hos polisen. Däremot blir det möjligt att göra en ny ansökan hos invandrarverket, men det uppställs mycket stränga krav för att en sådan ansökan skall bifallas.

Utökad rättshjälp

Några förbättringar av rättssäkerheten föreslås. Rättshjälpen skall inte som nu upphöra i och med regeringsbeslutet utan gälla ända tills verkställighet skett eller uppehållstillstånd beviljats. Vid direktavvisningar till hemlandet skall offentligt biträde förordnas för den asylsökande.

Avslag måste motiveras

Avslagsbeslut i asylärenden skall i fortsättningen motiveras. Detta är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt. Den som tänker överklaga får då veta vad som är viktigt att koncentrera sig på. Det möjliggör också en kontroll av myndigheternas arbete.

En annan nyhet är att möjlighet till muntlig förhandling införs. Den förändringen är inte särskilt betydelsefull eftersom till och med ett telefonsamtal kan räknas som muntlig förhandling.

Sammanfattningsvis kan konstateras att lagförslaget har en huvudtendens riktad mot asylsökande, försämringarna överväger klart förbättringarna.

STEN DE GEER

Det är skamligt att behandla barn så här!

– Det är skamligt! Det är avskyvärt att behandla barn så här!

Det är med helig vrede barnboksförfattaren Siv Widerberg reagerar inför förslaget till ny utlänningslag. Barnen drabbas allra värst. Det ska bli lättare att låsa in flyktingbarn!

Ill: Eliaz Morales

SÖKA ASYL INGET BROTT

»Det är en grundläggande mänsklig rättighet att söka asyl enligt Genevekonventionen», framhåller Flyktinggrupperna och Asylkommittéernas Riksråd i sitt starkt kritiska remissyttrande till lagförslaget.

»Genom regeringens förslag föreligger stor risk att själva flykten kriminaliseras» och »utvisningarna förråas».

»Skärpningen av reglerna för hur barn får tas i förvar står i direkt strid med den barnkonvention som Sverige är med och förbereder».

»Endast ett ovillkorligt förbud mot barns förvarstagande kan godtagas».

Visumtvånget

– Ett annat upprörande inslag i flyktingpolitiken är visumtvånget för chilensare som trädde i kraft 1 januari i år, säger Anita Dorazio i Asylkommittén – Chile är en diktatur och ett tortyrland. Man har utövat tortyr i snart 16 år och gör det fort-

farande! FNs flyktingkommission fördömer att skicka tillbaka asylsökande till ett land där man torterar.

Ändrad praxis

– Invandrarverkets chef Christina Rogestam föreslog i november förra året att – som det hette för att göra rent bord – barnfamiljer som kommit före 1987 skulle få stanna.

– Den 28 dec proklamerade dåvarande invandrarministern Georg Andersson den ändrade asylpraxisen som innebar att de som kommit hit före 1 jan -88 skulle få stanna »av administrativa skäl». Glädjen bland dem som väntade på besked byttes för många i förtvivlan när regeringsbeslutet om utvisningar – för nov och dec närra 200! – delgavs. Den 22 dec – 2 dagar före julafton – utvisade den kristne ministern 89 personer, dubbelt så många som normalt. Den s k »amnestin» omfattade nämligen inte dem som fått utvisning!

– Många av dessa hade varit här i 2-3

– Först blev jag så upprörd och förtvivlad att jag grät! När jag gråtit färdigt satte jag mig ner och skrev brev till tvåhundra kolleger, författare, illustratörer och teaterfolk. Idag har mer än 150 personer skrivit under den protestskrivelse som riktats till invandrarminister Maj-Lis Lööv.

Dessförinnan hade hon tillsammans med kollegerna Lennart Hellsing, Barbro Lindgren, Maria Gripe och Cecilia Torudd skrivit ett upprop mot den nya lagen.

Uppropet riktar sig mot de områden där barnen hotas:

Det blir mycket lättare att ta barn i förvar och att skilja flyktingbarn från sina familjer.

Man får kroppsvisitera flyktingbarn.

Dagens lagstridiga direktavvisningar blir lagliga!

Man skriver i uppropet:

»Att regeringen nu föreslår att dessa former av öppet våld mot barn skall bli lagliga är något som envar i vårt land måste reagera mot. Detta får inte ske. Denna lag får inte antas!

Om vi tigande låter en sådan lag gå igenom accepterar vi att alla våra viktiga värderingar gällande humanitet och människovärde slås i spillror. Vägen för ännu mer våld och diskriminering ligger öppen.»

Invandrarministern menar att oron är obefogad och beror på missförstånd. Men så är det inte: lagförslaget är ett allvarligt hot mot barnen!

– Det som tidigare skett och kritiserats så massivt ska nu bli lagligt! Flyktingbarn har mindre rättstrygghet än grova brottslingar!

– Det är hög tid att samla en bred opinion till skydd för flyktingbarnen. I mitten av maj ska riksdagens socialförsäkringsutskott ha färdigbehandlat regeringens proposition »Ny utlänningslag mm 1988/89-86. Motionen kommer upp i riksdagen i slutet av maj.

Det är bråttom!

Skriv till Sveriges Riksdag, 100 12 Sthlm.

är och många var barnfamiljer!

Förföljda i kläm

Asylkommittéernas Riksråd kommenterade: »Vi måste fråga oss om inte tillkännagivandet av ändrad asylpraxis var en dimridå för att avleda uppmärksamheten från beslutet att införa visumtvång för chilensare. Detta bör ses mot bakgrund av Sveriges omfattande och expanderande handel med Chile.»

– Hur ska »riktiga» flyktingar som som man säger sig värna om, kunna söka asyl när de måste gå till ambassaden (lika med svenska handelsintressen) och tala om att de söker asyl? undrar Anita Dorazio.

– Den hårdnande flyktingpolitiken i Sverige är ett led i vår anpassning till EG, menar hon. – Detta är uppenbart och det har vi hävdat i flera år.

ULRIKA JOHANSSON

Chilebulletinen 2/89

Flickan med spegeln

Till henne
som bodde i ett rum
målat av van Gogh.

Hon tvättar blå gymnastikskor
när de kommer, slår in dörren,
bränner upp stolen med halmsits
och inte känner de igen henne.

De låter henne i alla fall veta
att hon aldrig mer ska se sig i spegeln.
(Denna sista nyhet meddelade en granne
som för sin del hade hört det på radio.)

Jag har länge varit rädd att just detta skulle hända
-säger hon på sin uppbrända stol-
och ändå: vad det skulle kännas fint
att ta sig ännu en titt i spegeln.

Och hon blir hänförd (för hon tycker om det)
och medan hon lockar håret nynnar hon:

livet själv
finns nog i spegeln
som solrosorna i en vas.

Och hon bjuder ut varor genom bussfönstret,
pratar och frågar om vi vill ha
ansiktsmasker av honung eller grönsaker:

men vem var det
som programmerade datorn
för att ta reda på om det finns
en vackrare kvinna på jorden
sätta dem alla på svarta listan
och ta livet av de söta flickorna?

Vi ryser eftersom det är sant.
Alla sagor för barn är sanna
först när man inte längre är barn.

Små flickor i min by, mina små gatflickor,
-står det i hennes senaste brev-
nu ska ni inte vara rädda längre.
Från och med nu ska vi se oss i spegeln hela dagen
men då måste ni också hitta lösenord
som uppfyller ett enda krav:
att de aldrig går att mata in
i datorerna.

"Vincent, Vincent, en kulsprutesalva har krossat spegeln",
ropar tidningspojken med ett öra i handen.

MARIO ROMERO
Svensk tolkning: Hans Bergqvist

Mario Romero är argentinare, född 1943 i Tucumán. Hans första diktsamling, »Mundo uno y común», kom ut redan 1967. Han bor nu i Sverige och har bl a här givit ut diktsamlingen »La otra lanza».

Återvändandet — ett mänskligt och politiskt

Exilen är ett numera välkänt politiskt och socialt fenomen både internationellt och för många enskilda stater. Likaså är flykting-skapets kännetecken och problematik ganska väl beskrivet och dokumenterat i massmedia och facklitteratur av olika slag. Mycket lite intresse har dock hittills ägnats flyktingars återvändande till hemlandet, vilket inte är ett så problemfritt fenomen som man kanske vill föreställa sig.

Två svenska kyrkliga frivilligorganisationer, Sociala Missionen och Diakonia, (f.d. Frikyrkan Hjälper), utvecklar sedan några år tillbaka ett arbete omkring dessa frågor, för övrigt det enda program som finns i Sverige för de återvändande.

Chilebulletinen tog kontakt med Angelica Pérez och Carin Zetterlund, som är socialarbetare och ansvarar för det s.k. återvändandeprogrammet.

Utifrån en inriktning på stöd, rådgivning och information till individer och familjer som tagit beslut att återvända från exilen i Sverige, har programmet utvecklats till att även omfatta fördjupade kontakter med och kunskapsinhämtande från den latinamerikanska verkligheten som kan vara till nytta för de återvändande.

Man arbetar även med information gentemot svenska myndigheter och institutioner, och diskuterar med politiska och sociala latinamerikanska organisationer i Sverige för att få en gemensam plattform att arbeta från.

Vilka svårigheter möter de flyktingar som återvänder till hemlandet?

— Ursprungsländerna befinner sig ju alla i djup ekonomisk, politisk och social kris, trots att demokrati formellt införts i t ex Argentina och Uruguay. De är därför inte i stånd att erbjuda de återvändande något slag av sociala garantier. Hög arbetslöshet och brist på bostäder gäller för alla, men om möjligt i ännu högre grad för de f.d. flyktingarna, som förlorat sina tidigare kontakter. För Chile gäller att återvändande politiska flyktingar är utestängda från en stor del av arbetsmarknaden.

Trots att dessa fakta borde vara väl kända, är förvånansvärt många återvändande dåligt förberedda, både praktiskt och psykologiskt.

Individen står ganska ensam i dessa svåra överväganden. Exilen är ju en påtvingad och ofta kollektiv handling, medan återvändandet är en frivillig, överlagd och individuell handling. Men ur samhällelig synpunkt är det i verkligheten en social handling, eftersom hemkomsten

i dagens Latinamerika får drag av politiskt ställningstagande.

Ett andra uppbrott

— Många problem av psykosocial natur har överraskande stor likhet med dem som kännetecknar flyktingskapet i sig. Det handlar ändå om ett andra uppbrott med allt vad det medför av rotlöshet och anpassningssvårigheter. Barnen och ungdomarna är en speciellt utsatt grupp.

Exempel på andra vanliga problem är spänningarna inom familjen och gentemot släkten i hemlandet, samt avsaknaden av yrkesutbildning eller yrkesspecialisering anpassad till hemlandet. Belysande exempel på det senare har vi fått från OSEA, en argentinsk organisation som studerat de återvändandes situation. Dessa hade i Sverige nästan alltid arbetat med städning eller okvalificerade arbeten. Detta i kombination med AMU-utbildningar som enbart är anpassade till en svensk arbetsmarknad hade gett de återvändande argentinarna ett extremt dåligt utgångsläge i kampen för jobben i dagens Argentina.

Utifrån dessa och liknande erfarenheter har man kunnat konstatera att återvändandet är en tidskrävande process.

Vilka hjälpmöjligheter finns i hemlandet?

— Om vi begränsar oss till Chile finns det några organisationer som verkar inom ramen för mänskliga rättigheter, vilka försöker stödja hemvändande flyktingar.

Det kan handla om beredskapsarbete eller individuella stipendier för att bekosta studier eller om olika projekt för att stödja de hemvändandes integration i arbetslivet. Ett exempel är hjälp med att starta små självstyrande företag, där även arbetslösa medlemmar av lokalbefolkningen ska kunna få arbete. Så arbetar t ex PRAL (Programa de retorno y apoyo laboral).

Barnen utsatta

— Vad beträffar sjuk- och hälsovård kan endast de som har råd att betala

privata sjukvårdsförsäkringar få vård. Speciellt sårbara är barnen som under långa perioder av sina liv varit utsatta för omvälvande upplevelser (flykt, exil och återvändande) vid kritiska tidpunkter i deras utveckling. Där har en organisation som PIDEE (Fundación para la protección a la infancia danada por los estados de emergencia) enbart under 1987 hjälpt 600 barn i återvändande familjer med fysisk och mental hälsovård, pedagogiskt stöd och fritidsaktiviteter.

— De olika stödformerna finansieras praktiskt taget enbart genom internationella solidaritetsprojekt, och räcker inte på långt när till alla som skulle behöva. Många återvändande har tyvärr orealistiska förväntningar på hjälporganisationernas kapacitet.

Men trots att den hjälp de kan ge är av begränsad omfattning är den dock ovärderlig, inte minst opinionsmässigt. Hjälporganisationerna representerar trots allt breda folkliga grupper och har skapat en politisk opinion angående respekten för de mänskliga rättigheterna, både nationellt och internationellt.

Svenska stödet generellt

Det är värt att påpeka att de relativt stora bidrag till stöd för återanpassning som kommer till hjälporganisationerna från Sverige inte kommer just de återvändande flyktingarna från Sverige till godo. Sveriges bidrag är menade att vara allmänna och generella, och ej riktade enbart till det egna landets flyktingar.

Man måste förbättra stödet till flyktingarna här i Sverige också innan de återvänder, för att förebygga misslyckanden som kanske leder till att de måste komma tillbaka till Sverige.

På vilket sätt kan ni inom Sociala missionen och Diakonia hjälpa en person som beslutat att återvända?

— Vi vet att en av de viktigaste orsakerna till att de som återvänder får svårigheter är bristen på lämplig förberedelse. Vi har därför inriktat oss på ett förebyggande arbete med individer, familjer och grupper.

Det består av olika delar. Information om sociala och praktiska spörsmål inför avresan; psykosocialt stöd för att bli analysera möjligheter att lösa de problem som kommer att uppstå; information om verkligheten i Latinamerika och om vilka stödprogram som finns. Som gruppaktiviteter har vi olika samtalsgrupper

dilemma

och en kurs i företagsekonomi i samarbete med PRAL.

Arbetsmodell

– Under den tid programmet har fungerat har vi haft regelbunden kontakt med cirka 150 familjer, ca 500 personer, varav ett 70-tal familjer har återvänt. Bara en av dessa har kommit tillbaka, skälet var politisk förföljelse. Familjerna har kommit från olika länder, men huvudparten har varit chilenska familjer ur arbetarklassen.

– Vi har utarbetat en arbetsmodell för stöd åt återvändande flyktingar och invandrare som fungerar för vilken nationalitet som helst, vilket vi kunnat se i vårt arbete.

För övrigt ska vi just starta ett projekt tillsammans med de paraguayaner som nu ämnar återvända.

Vilka önskemål om förändringar har ni med tanke på era erfarenheter?

Nytt synsätt på exilen

– Först och främst ett annat synsätt, där återvändandet ses som en följd av exilen. Detta innebär bl a att den lagstiftning och de regler och normer som styr Sveriges mottagande och integrering av flyktingar måste förändras.

Ett program för hjälp och stöd till återvändande måste bli en integrerad del av den svenska flyktingpolitiken, och regleras i lag. Ett sådant program måste beröra följande tre områden:

1. Ekonomisk och juridisk hjälp.
2. Förberedelser inför hemresan i form av information och psykosocialt stöd, samt fortbildning eller yrkesinriktad utbildning som möjliggör en återanpassning till arbetsmarknaden i Latinamerika.
3. Projektstöd för att ekonomiskt underlätta utveckling av såväl individuella som kollektiva arbetsprojekt. Önskvärt är att projektstödet används på ett sådant sätt att lokala alternativa arbetstillfällen kan skapas.

Hur ser de chilenska organisationerna i Sverige på återvändandeproblematiken?

– Det finns ännu ingen gemensam plattform för de representativa chilenska organisationerna. Däremot har de många kontakter mellan programmet och de politiska partierna och riksförbunden fungerat väl. De har utan undantag ansett

Rätten att leva i mitt land

det arbete som utförts inom programmet som värdefullt. Arbeta pågår för att få till stånd en fungerande återvändandekommitté på riksplanet som i denna fråga kan representera den chilenska gruppen inför de svenska myndigheterna. Genom informationsarbete runtom i landet har det också bildats flera lokala återvändandekommittéer.

Fruktbart samarbete

– Vi vill också framhålla att det pågår ett fruktbart samarbete på internationell nivå, mellan europeiska och latinamerikanska hjälporganisationer. Efter ett första - blygsamt - möte i Madrid 1987 hölls ett andra här i Sverige hösten 1988, arrangerat av Sociala Missionen och Diakonía. Över 20 olika frivilligorganisationer deltog. Ett gemensamt dokument med slutsatser och rekommendationer färdigställdes.

Man beslöt också att nästa möte skulle äga rum i Chile 1989. Men med de perspektiv som öppnades i och med folkomröstningen är det mera meningsfullt att skjuta fram konferensen till en tidpunkt då de politiska partierna i Chile kan delta, väl förberedda. Det är ju ändå de som måste ta ansvar för hela återvändande-frågan när demokratin har införts.

Stor upplevelse

– Nu har vi beskrivit problem omkring återvändandet eftersom det är våra

arbetsuppgifter. Men vi vill verkligen understryka att återvändandet också innebär en stor upplevelse för individen. Att få känna delaktighet i den egna verkligheten är viktigt för varje människa. De flyktingar som återvänder kan också ha mycket att bidra med, mänskligt, politiskt, yrkesmässigt. De har ju levat en viktig del av sitt liv i en annan verklighet, som i sin tur berikat dem.

KARIN WAHLGREN

Antalet politiska flyktingar som kommit till Sverige, dels inom flyktingkvoten, dels spontant, uppgick 1986 till 28 505 personer med uppehållstillstånd.

Mellan 1977 och 1986 återvände uppskattningsvis 3 000 latinamerikanska flyktingar till sina ursprungsländer med hjälp av resebidrag beviljade av svenska myndigheter eller frivilligorganisationer. Därutöver kommer ett antal som rest med egna medel eller med hjälp av internationella organisationer.

(Sammanställning från olika källor gjord av Sociala missionen/Diakonía i rapporten »Att återvända till Argentina – Chile – Uruguay»)

CYANID OCH G

PINOCHETS EXPORT

»Lömskt och träffsäkert» rubricerade Pinochets husorgan El Mercurio sin ledare söndagen den 19 mars.

Det lömska var två förgiftade druvor som USAs jordbruksdepartement, FDA hittat i en båtlast från Chile och slagit larm om i USA och hela västvärlden. Hela lagret måste förstöras och all import förbjöds över en natt.

En affär på 300 miljoner dollar skulle gå upp i rök för exportörerna.

Med tjutande sirener körde en polisbil om en skolbuss i Oregon för att stoppa döden ... Det var en panikslagen mor som skickat polisen att hämta den lilla dotterns lunchlåda, där mamman hade lagt med några druvor som kunde vara från Chile, berättar TIMES magazin.

Varningen för chilensk frukt hade gått ut över radio och TV-kanaler sex gånger i timmen! (För det dödliga giftet cyanid ansvarade »terrorister»...) FDA-kontrollörerna behövde dock inte lägga ner större möda på att hitta de förgiftade druvorna i lastrummet på båten »Almeria Star» i Philadelphias hamn. Efter ett telefonmeddelande från Chile visste man precis i vilket lastrum, i vilken lådpall och efter vilken etikett man skulle söka. Där hittade man två druvor med stickhål efter en injektionsnål. För säkerhets skull gick man dock igenom 20 000 lådor till utan att hitta spår av cyaniden. Det visade sig att cyanidhalten i de två druvorna var ytterst låg, 3 milligram. Inte ens ett spädbarn skulle mått illa av de två druvorna. Det behövs 600 mg för att döda. Men FDA-chefen Frank Young ville inget riskera och hade omedelbart förbjudit all försäljning av chilensk frukt i landet och hundratusentals lådor skulle förstöras. USAs regering uppmanade alla väststater att följa exemplet. Kanada och Japan slöt genast upp. I västeuropa skärptes kontrollen.

Panik i Santiago

Nu exploderade paniken i Santiago. Frukten står idag för 12 procent av Chiles export och kommer näst efter kopparn. Bara hälften av frukten hade ännu skördats ... Och frukt kan inte vänta. Kyl-

lagren är begränsade. Investeringarna har varit svindlande höga, och etablissemanget är inblandat på olika nivåer.

Hela regeringsjuntan gav sig i elden. Pinochet visste genast att det var kommunistpartiet som låg bakom sabotaget: »Fosterlandets fiender tvekar inte att skapa hunger och smärta för att nå sina mål» jämrade han sig i TV. Men så länge han var chef för nationen, så skulle ingen bli övergiven. Det skulle ordnas med arbete åt alla friställda och värdiga villkor för alla att leva». »Vi står idag inför en ny slags aggression, den ekonomiska terrorismen» »plan fruta», la han till. Omgående dekreterade han en lag att staten köper upp en del av fruktlagret, medan man ger lån och skadeersättningar åt fruktodlarföretagen.

Säsongarbetarna (kvinnor och barn mest) skulle hållas skadeslösa genom vägarbete och dylikt.

Råsopar

Trollkarlens lärling, inrikesminister Carlos Cáseres, hotade att dra ner på återbetalningar av lån från IMF (där USA

I fruktodlingen i Chile används bl. a. följande höggradigt giftiga bekämpningsmedel: A Sevin/Dicarbam, Temik/Aldicarb, 2-3-4. (Käl

är huvudintressent). Juntaamiralen Toribio Merino slog åt alla håll. Förutom åt kommunisterna gav han USA en räsop: »Det här är ett skurkstreck av amerikanerna» skrek han. Det skulle dom få äta upp! Någon erinrade stillsamt, att det kunde vara ett utmärkt tillfälle för Merino att återställa suveräniteten över Påskön, som han överlät till Reagan för dennes »stjärnornas krig»-installationer.

Värst drabbades nog japanerna. Fem japanska trälare togs i beslag i södra Chile med motiveringen »här ska dom inte dra upp en enda fisk till, om dom inte köper frukt ...» Japan är det land som på ett enda år har ökat sin import av Chilefrukt med 800 procent. Polisens representant i juntan, Rodolfo Stange, hade räknat ut att det rörde sig om »en internationell sammansvärjning mot Chile». Allmänne åklagaren Antonio Rodríguez fattade galoppen och sa att det viktigaste inte var att fastställa vilken ideologi förövarna av sabotaget hade utan att sätta fast dem. »Det skulle vara en stor framgång för Chile om det kunde fastslås att brottet inte begåtts här utan där, och sedan få världen att tro det», menade han.

AMLA DRUVOR

EKONOMI I GUNGNING

ldrin, Dieldrin, Lindan, Parathion, Paraquat, Gramoxon, Captan, Orthocid, Carbaryl, 1: »El Informativo», Banco Central de Chile).

Vad kan ha varit motiven till den eventuella druvförgiftningen? En teori så god som någon är att Pinochet ligger bakom. Här fick han ett utsökt tillfälle att visa »landsfaderlighet».

Fraktades till konsulatet

Och arbetarna då? En halv miljon människor säsongsarbetar i fruktindustrin tre månader kring jul. Mest kvinnor och barn. Många av dessa fattigaste var naturligtvis djupt oroliga för vad som skulle drabba dem. Detta är den inkomst de måste existera på under hela året i övrigt. Naturligtvis blir det dessa arbetare som i dagens Chile får ta största bördan av ett köpstopp av dessa dimensioner. »Vi har ingen som helst arbetstrygghet» sa en arbetare till tidningen Fortín Mapocho, 16/3, »de sparkar en när det passar dom».

Odlarna uppmanade till demonstrationer utanför USAs konsulat i Santiago. Massor av män, kvinnor och barn fraktades på lastbilar till konsulatet för att skrika slagord mot Busch, japaner och terrorister ... Efter fullgjort uppdrag av-

skedades de på obestämd tid, 20 000 i en första omgång. Lönen skulle de få när saker och ting hade rätt upp sig.

Landsorganisationen CUT måste naturligtvis falla in i kören av protesterande mot USAs överreaktion på de två druvorna. Men man tillbakavisade bestämt regimens beskyllningar mot en sektor av oppositionen. »Det där är billiga trick som måste ersättas av seriösa undersökningar», sa Diego Olivarez, som vikarierar för den förvisade ordföranden Manuel Bustos. Han uppmanade företagarna att förbättra arbetarnas usla villkor: »Som alla vet saknar säsongsarbetarna de mest elementära rättigheter och utsätts ofta för grymmaste exploatering och förnedrande arbetsvillkor», sade han, och tillade att »CUT hoppas att företagarna skall betala de anställda vad de har innestående och att situationen inte än en gång utnyttjas för att bedra arbetarna».

Alltid förgiftade

Raúl Aravena från lantarbetarförbundet framhöll att »vi arbetare använder inte sådana metoder (cyanid) i vår kamp» ... »men chilenska druvor är alltid för-

giftade mer eller mindre på grund av de bekämpningsmedel som används i odlingen och vilka är förbjudna i den övriga världen». Lantarbetarna protesterar mot att militärer nu stationeras på odlingarna som övervakare. Eugenio Leon i CUTs bondesektion sade att »vi har upprepade gånger brännmärkt användandet av bekämpningsmedel, sådana som USA använde i Vietnamkriget och som nu säljs här under namn som Captan eller »2-3-4». Representanten för lantarbetarfacket El Surco, Luis Pena påminde om en nyligen inträffad massförgiftning i Linares, där 90 fruktarbetare, varav fyra gravida kvinnor, måste tas in på sjukhus för sina skador. I Butaco hade några kvinnor blivit totalförlamade efter att ha förgiftats av ett cyanidpreparat. Han brännmärkte arbetsgivarnas attityd då de vägrar ge arbetarna rejäl utbildning och skyddskläder vid hantering av gifterna. Det är en hänsynslöshet som har kostat många liv. Över 500 grava skador har rapporterats under senaste tre säsonger. De flesta rapporteras inte på grund av rädsla för repressalier.

Värsta som existerar

Vänsterrörelsen MIR sade i ett uttalande att Chile använder de värsta bekämpningsmedlen som existerar. »12 av dessa lämnar bestående rester i livsmedlen. Ett av dessa, kallat Dormex, innehåller cyanid». »Säsongsarbetarna är den del av lantbefolkningen som längst har varit offer för en kriminell nonchalans som inte har uppmärksammat eftersom arbetsgivarna inte tar skada».

»Här ser vi tydligt den nyliberala modellens svaghet. Det räcker med en enda åtgärd som denna -en bojkott- för att den nationella ekonomin nära nog skall kollapsa och för att tusentals människor skall ställas utan inkomst». Det regimen närliggande Avanzada Nacional (Framstegspartiet!) anser att »efter vad kommunismen gjort mot Chile är det groteskt att tala om att reformera grundlagen av 1980».

Mer insiktsfulla kommentatorer världen över framhåller att det är regimens usla renommé, som gör att Chile nu behandlas som pesten.

INGVAR ENGHARDT

Källor: El Mercurio, 16-20 mars; Fortín Mapocho, mars; Andlisis 20 mars; Time international 27 mars.

Brasilien inför höstens presidentval

LULAS ARBETARPAR

**För tio år sedan bilarbetare
— idag Brasiliens populäraste politiker.
Det finns de som tippar metallarbetaren Lula som
landets näste president.**

Lula, eller Luis Ignacio da Silva som han egentligen heter, har varit på Europa-turné och knutit värdefulla internationella kontakter inför höstens presidentval. För de styrande i Brasilien upplevs Lula nu som ett allvarligt hot. Lulas arbetarparti, PT, gjorde storsensation vid de kommunala valen i höstas. Idag regerar partiet över 25 miljoner människor, bl a vann partiet borgmästarposten i Sao Paolo, Sydamerikas största stad.

Som facklig ledare för metallarbetarna i Sao Paulos industribälte var Lula för tio år sedan med om att bilda Arbetarnas parti, PT. Ett självständigt socialistiskt parti med många politiska riktningar inom sig. Kärnan fanns och finns fortfarande bland arbetarna i Sao Paulos väldiga industribälte.

Mångfald

— PT är resultatet av den fackliga rörelsens framväxt, säger Lula. I Brasiliens historia är PT det parti som haft mest arbetare representerade.

Varför har PT valt att inte ansluta sig till vare sig den socialdemokratiska eller kommunistiska traditionen?

— Det är stor skillnad på Europa och Sydamerika, våra ideologiska diskussioner är lite speciella. PT är en samling erfarenheter, bl a arbetarklassers. I partiet har vi kristna, socialdemokrater, marxister, trotskister, kommunister, vi har en del av det brasilianska samhället. Det går inte att definiera PT efter gamla mönster, vi är ett parti som står på egna ben. Vi är social-

ister, vi tror på ett socialistiskt samhälle men vi diskuterar hela tiden vilken sorts samhälle vi vill ha.

Utvecklingen av PT har gått hand i hand med framväxten av en ny, stark facklig centralorganisation, CUT. Hur ser du på relationen mellan parti och fackförening?

— 90 procent av CUTs ledning är anhängare till PT. Men detta är viktigt: när en PT-medlem omfattas av ett beslut i facket som går stick i stäv med partiets vilja, då måste PT-medlemmen i CUT rätta sig efter det fackliga beslutet. Facket måste vara självständigt från partiet, den fackliga organisationen får inte vara ett bihang.

Föddes ur strejk

Det var just ur den fackliga rörelsen som PT föddes. Året var 1978 och Scania-fabriken utanför Sao Paolo var i strejk. Den strejken innebar startskottet för den nya fackföreningsrörelsen i Brasilien.

— Därför känns det lite extra att komma till Sverige. Det var ju härifrån vi fick vårt första stöd när vi gick ut i strejk i Sao Bernardo.

Mycket av PTs framgångar kan förklaras av Lulas starka personlighet. Men också av det brasilianska samhällets djupa kris: en enorm utlandsskuld hindrar alla typer av reformer och förvärrar fattigdomen.

— Enda utvägen är att sluta betala om man vill att människor i de fattiga länderna ska överleva, säger Lula. Vi vill att räntan på utlandslånen ska investeras i landet. På

så sätt kan landet utvecklas och på sikt bli kapabelt att betala tillbaka sin skuld.

Förhoppningarna på PT är stora i de 36 städer där man nu har borgmästare (före novembervalet hade partiet tre borgmästare). Mest spännande blir naturligtvis utvecklingen i 14-miljonerstaden Sao Paolo där Luiza Erundina intagit borgmästarämbetet.

Men hon får ingen lätt uppgift. Dels är PT och vänstern i minoritet i kommunstyrelsen, dels måste hon försöka entusiasmera stadens väldiga byråkrati på 180 000 personer som är vana att lyda andra herrar än ett radikalt arbetarparti. Lägg därtill president Sarneys krav på kommunala nedskärningar i syfte att dra in ännu mer pengar till räntorna på den gigantiska utlandsskulden.

Finns inte risken att ett misslyckande för PT kommer att sprida passivitet och misstämning?

— Då kommer PT att ta slut som parti. Ett parti som kämpar att komma till regeringsmakten för att genomföra sitt program men som inte kan genomföra det — det partiet har inget existensberättigande.

Miljöfrågan på programmet

Det är inte bara i storstäderna PT vunnit terräng. Partiet, som idag räknar nära en halv miljon medlemmar, växer snabbt även på den socialt explosiva landsbygden där fattigbönder och jordlösa kräver en genomgripande jordreform. PT har också fått ett grönt inslag, man är

TI PÅ FRAMMARSCH

ett av de få partier som tagit upp miljöförstörelsen.

— Inte bara i regnskogarnas Amazonas utan också i industristäderna, inne på fabrikerna. Miljöfrågan är lika viktig som jordreformen, som arbetarnas fackliga rättigheter. Det handlar om ett värdigt liv.

PT är ett socialistiskt parti med ett radikalt program. Tror du att partiet skulle kunna genomföra sitt program i regeringsställning utan allvarliga konfrontationer med dem som har makten?

— Nej, det kommer att bli konfrontationer. Det är naturligt. Vi har ju ett program mot kapitalisternas intressen.

Reformer nödvändiga

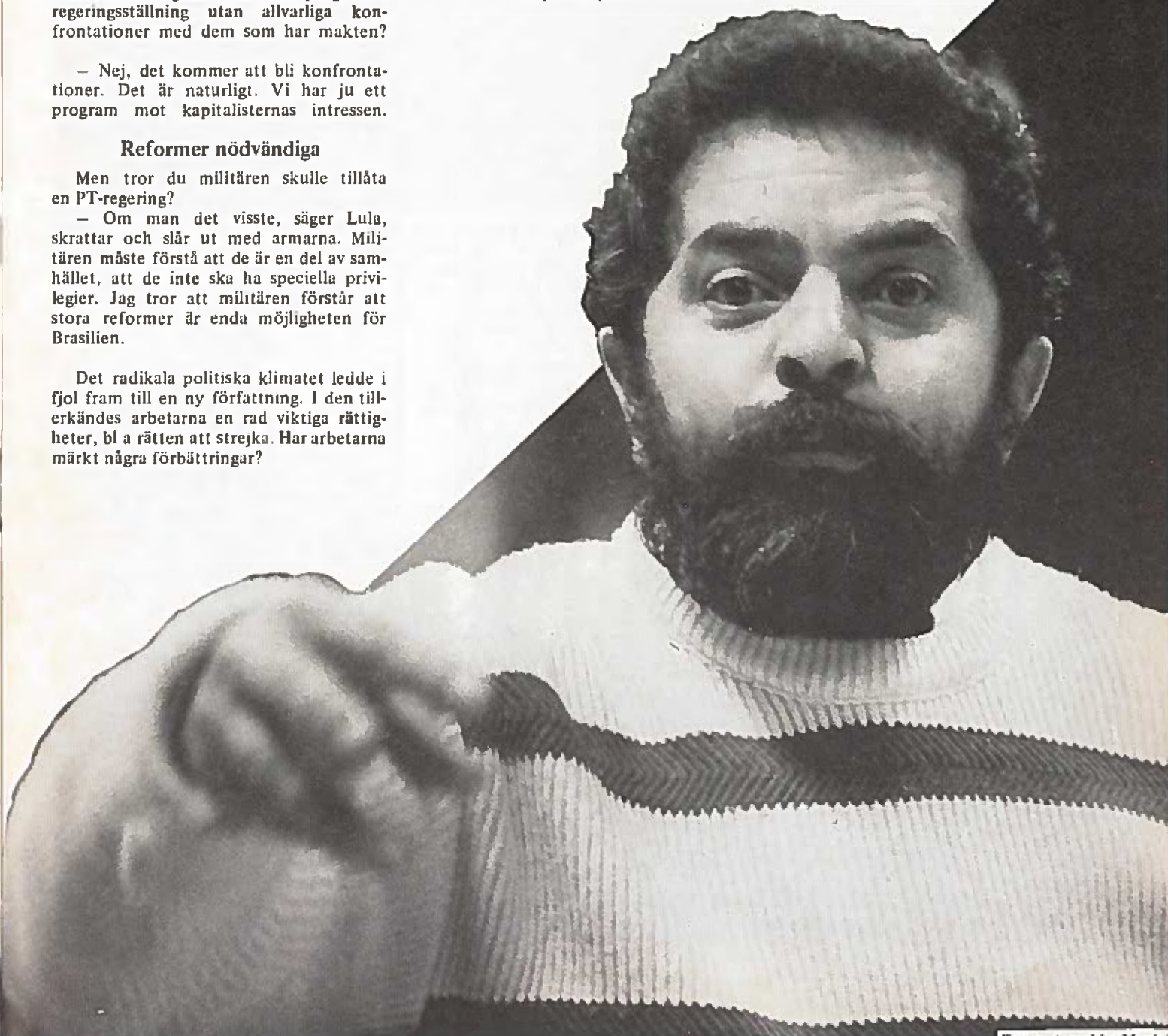
Men tror du militären skulle tillåta en PT-regering?

— Om man det visste, säger Lula, skrattar och slår ut med armarna. Militären måste förstå att de är en del av samhället, att de inte ska ha speciella privilegier. Jag tror att militären förstår att stora reformer är enda möjligheten för Brasilien.

Det radikala politiska klimatet ledde i fjol fram till en ny författning. I den tillerkändes arbetarna en rad viktiga rättigheter, bl a rätten att strejka. Har arbetarna märkt några förbättringar?

— Lyssna, den här författningen fanns också när de tre arbetarna sköts till döds under stålstrejken i Volta Redonda i november. Vad jag vill säga är att den nya författningen visserligen inneburit en öppning för arbetarna. Men författningen har inte öppnat huvudet på regeringen, på polisen, på domstolarna eller på företagen. Inte än.

HARALD GATU
(reporter på Metallarbetaren)

God morgon Fredrik Belfrage! Vakna!

Hur kan man, som Du gjorde på påskdagen, berätta om Påskön i en hel timme utan att med ett enda ord nämna vare sig Pinochet eller diktatur?

Det skulle gå alldeles utmärkt, och inte föranleda någon invändning, om Du begränsat Dig till att tala om naturen, eller om de berömda stenstoderna. Men det har ju andra redan gjort, och på ett lysande sätt.

I stället ville Du göra ett allsidigt program, och informera om natur, kultur, historia, ekonomi samt redogöra för dagens förhållanden för invånarna på ön. Det tycker vi var ett bra initiativ. Men denna positiva ansats räcker inte särskilt långt. Vi har rätt att förvänta oss något mer professionellt av Dig, även om vi förstås inte missunnar Dig sköna upplevelser i söderhavsmiljö.

Varför talade du bara med engelsktalande? Det kan väl inte vara många på ön som kan det språket. Tyvärr missade Du då äldsterådet, det mest representativa organet på ön, med representanter från varje familj (eller släkt) enligt traditioner från tiden långt före den chilenska överhögheten. Det måste väl ha funnits någon tolk som kunnat hjälpa Dig?

Varför talade Du inte om att guvernör Sergio Rapu är tillsatt av diktaturen? Han representerar inte befolkningen bara för att han är född på ön. I höstas, när Pinochet kom till Påskön i sin valkampanj inför folkomröstningen, hotade denne Rapu alla offentligt ställda med avsked om de inte ställde upp med sina familjer i hyllningarna för diktatorn.

Varför framställde Du, visserligen underförstått, befolkningen som skyldig till att fåren betade upp all skog i början av seklet? Den dåvarande chilenska regeringen hade ju sålt marken till ett brittiskt bolag. På samma sätt stöder diktaturen idag stordrift och monokulturer, vilket är tvärt emot öns förut-

sättningar och befolkningens behov.

Varför sa Du inte vem som äger jorden på ön? En stor del upptas, helt riktigt, av nationalparksområden. Men resten – nära hälften – kontrolleras till största delen av diktaturen. Det finns ett beslut från 1966 om att återlämna jorden till invånarna, men det har ännu inte trätt i kraft. Äldsterådet kräver att detta beslut ska respekteras så att öborna får mer än de tio procent av jorden som de tilläts äga idag.

Visst nämnde Du att avtalet med USA om en landningsbana för rymdfärjor på ön innebär ett problem. Men det kunde ha varit befogat att närmare belysa det militärpolitiskt mycket utsatta läge som en sådan landningsbana skulle försätta ön i. Att USA har strategiska intressen, och inte endast vetenskapliga, i Stilla Havet är väl ingen hemlighet?

Och inte kan Du väl vara så naiv att Du nöjer Dig med att hoppas att de ansvariga ska vara lyhörda för öns behov så att dess särart inte ska gå förlorad?

Nej, vi blev mycket besvikna på Ditt program. Det är väl i och för sig inte så farligt, vi lider inte av brist på information om förhållandena i Chile, men det är allvarligt när man betänker vilken bild Du förmedlat av en del av Chile till de svenska TV-tittarna. Vi kan inte finna annat än att militärens egen informationssekreterare inte kunde ha gjort ett bättre program, sett ur diktaturens ögon.

Vi hoppas att Du får möjlighet att återvända till Påskön och till andra delar av Chile, som är ett vackert land där det skulle kunna vara underbart att leva. Vi bidrar gärna med matnyttig information inför Din nästa resa.

Vänliga hälsningar

Chilekommittén

Mamma Chela kommer till Arlanda från El Salvador och återförenas med sina barn i den längsta moderkram man sett.

Vi får vara med om detta i Mikael Wiströms och Göran Gesters nya dokumentärfilm »Exil – en mors berättelse». Vid filmningen i El Salvador har också Lars Palmgren medverkat. De låter oss följa en salvadoransk flyktingsfamiljs liv under ett par år.

Under krigets terror splittrades familjen och fem av barnen lyckades fly till Sverige. Kvar i El Salvador finns mamman och pappan, sonen Carlos och dottern Maria Elena som är med i FMLN-gerillan. En son i gerillan har dödats och familjen lever i ständig rädsla. Till slut kan mamman och sonen också ge sig av.

Men pappan väljer att stanna. Han känner att han måste finnas där för dottern Maria Elena. Om hon någon dag skulle komma hem...

Starka känslor

Det är ett drama som är verkligt. Därför är filmen så stark. Vi får själva vara med vid köksbordet i Gävle när det kommer brev från mamma Chela. I El Salvador, i familjens hus som också är bageri, tar mamma Chela oss med på husesyn. Genom Chela förstår vi med ens styrkan i hennes sorg, hennes förtvivlan och saknad.

Och att gerillakämpar och flyktingar har mammor och är del i en familj också. Och att det är något viktigt.

Kristendomen är också djupare präglad i människorna. Modern gör sitt stupade barn till kristus, kanske för att lättare kunna uthärda sorgen.

När filmen nyligen visades för FMLN:s representanter i Nicaragua så grät de, berättar Mikael Wiström. – Den rör helt tydligt vid något djupt.

Terrorbalans

Mikael Wiström var i El Salvador senast i somras och beskriver läget som en sorts terrorbalans efter gerillans militära tillbakagång. Helikopterkrigföring används av regeringssidan mer än någonsin och människorna är rejält trötta på kriget. I filmen ser vi några bönder ge vatten åt gerillan.

Nästa dag kanske regeringssoldater kommer och då ger de vatten till dem också.

Alla är trötta och många vill bort. USA står för både drömmen och mardrömmen. Ur ögonen på mannen som varit och arbetat två år i USA på fabrik lyser förödmjuskelsen.

Ca 2 miljoner salvadoraner har flytt sitt land. Några få har hamnat i Sverige. I Gävle finns ca 150. Där tilldrar sig också den fristående fortsättningen på filmen om flyktingsfamiljen, som har fått titeln »Exil – i främmande land».

Det blir en skildring av Sverige med utländska ögon om man så vill. Mamma Chelas självklara dominans är hotad. Moderskapet på gott och ont har en helt annan och centralare roll i Latinamerika. ►

Vi samtalar med Mikael Wiström

Exil - ett flyktingdrama

► Filmerna är angelägna inlägg i den s k flyktingdebatten här i Sverige.

Söker sammanhang

Mikael Wiström är också aktuell med en spelfilm »Brev till paradiset» om en ung kvinnlig fotograf som far på reportageresa till Nicaragua tillsammans med journalisten Peter Torbiörnsson och blir tvungen att ta itu med många existensiella frågor.

Genomgående i dessa filmer är att han söker och visar på olika sammanhang mellan vår svenska vardag och vardagen för folk i Latinamerika. Detsamma gäller hans tidigare filmer och hans böcker, t ex »Värleden i din kaffekopp» – om plantagearbetare i Colombia. Han har gjort 7 dokumentärfilmer. Exil I och II har gjorts under tre år med början våren -86.

– Jag gillar inte korta och tillfälliga reportagejobb, säger han. Jag vill arbeta så att filmerna också blir del av mitt liv.

MARIA BERGSTRAND

En paus i filmarbetet i El Salvador: Mikael Wiström längst till höger, Lars Palmgren och Göran Gester språkar med två av de medverkande i filmen.

Chile:

Dagbok: febr-april

2 feb

Politiske fängnen Hugo Gomez Pena, 23 år, försökte ta livet av sig i fängelset. Han fängslades 1986 och anklagas för att ha deltagit i ett anfall på ett bageri, där en polis avled. Hans advokat berättade att

deltagit i ett anfall på ett bageri, där en polis avled. Hans advokat berättade att man hade försökt tvinga honom att ange Vicaria de la Solidaridad i en videoinspelning. Det är detta mål som militäråklagaren försöker använda för att komma åt Vicarians arkiv. En av Vicarians läkare hade nämligen behandlat en man som sårades i samband med anfallet på bageriet.

7 feb

Efter folkomröstningen 5 oktober 1988 har brotten mot de mänskliga rättigheterna ökat. Förenade Vänstern meddelade att 12 oppositionella dödsdömda, 570 personer arresterats och 4 kidnappats. 97 hem hade husundersökts liksom 7 hela indiansamhällen i södra Chile och 29 skrämselaktioner hade genomförts.

9 feb

Två politiska fångar, Christian Vargas Barahona och Juan Diaz Olea, dömdes till döden anklagade för att ha anfallit en polisstation 1984, varvid två polismän dödades. I samma mål dömdes Dagoberto Lopez till 4 års fängelse, Ruben Riquelme Retamal till 10 år och Vladimir Mancilla Adasme till 45 år.

11 feb

Regeringen anklagade tidskriften APSI för att ha förolämpat statsöverhuvudet, president Pinochet, i en artikel där man berörde hans vänskap med Stroessner och inköp av en lyxvilla i Paraguay.

12 feb

Flera arbetarkvarter i Santiago och Concepcion genomsöktes av polis och specialstyrkor i jakt på skyldiga till mordet på två poliser. 11 personer arresterades.

14 feb

Iquique-bor och f d politiska fångar samlades i Pisagua, en by i norra Chile. Många av dem hade suttit fängslade i det koncentrationsläger som fanns där efter militärkuppen 1973. På detta sätt ville de hedra de kamrater som dog där. Under hela dagen försökte militären skrämma bort demonstranterna bl a genom gevärseld.

16 feb

Efter flera dagars spänd väntan under stort journalist- och polispådrag anlände militäråklagaren till Vicarians lokaler för att beslagta deras arkiv. Den ansvarige prästen, Sergio Valech, meddelade att han i enlighet med sitt samvete inte kunde

överlämna detsamma och att arkivet finns på hemlig ort. Därefter avtågade åklagaren.

23 feb

De 59 politiska fångarna avslutade sin hungerstrejk, som pågick i 37 dagar, efter att ha fått löfte om att alla politiska fångar i Santiago samlas i två fängelser, Carcel Publica och Penitenciaría.

24 feb

Patricio Aylwin, senator under UP-tiden och nuvarande ordförande i PPD, nominerades till presidentkandidat av Kristdemokratiska Partiet.

1 mars

Förenade Vänstern, IU, lade fram sitt program för övergång till demokrati.

2 mars

Högsta domstolens ordförande, Luis Maldonado, kritiserade kraftigt militärdomstolarna. Han krävde en lag som skulle begränsa deras befogenheter. Så som det är nu är 80 procent av de fall som behandlas i militärdomstolarna mål mot civilpersoner. Han krävde också benådning av några politiska fångar, speciellt de som återvänt illegalt. Hans tal uppskattades inte alls av generalen och militäråklagaren Torres.

5 mars

Sex oidentifierade civila som var beväpnade med kulsprutepistoler och revolverar stormade Australiens ambassad i Santiago för att tvinga ut tre ledare för telefonarbetarfacket. Fackföreningsledarna ockuperade fredligt ambassaden sedan 28 februari i protest mot privatisering.

Mer än 20 000 personer deltog i demonstrationerna den internationella kvinnodagen. Foto: Fortín Mapocho

ringen av det chilenska »televerket» och mot avskedandet av 250 televerksarbetare när det nyligen såldes till det australienska företaget Bond.

7 mars

FN:s Kommission för de mänskliga rättigheterna i Geneve fördömde än en gång Pinochets våldsregim och krävde straff för för de skyldiga till brott mot människorätten.

8 mars

Mera än 20 000 personer deltog i demonstrationerna den internationella kvinnodagen.

9 mars

CUT:s medlemsförbund är eniga om en generalstrejk den 18 april för att bli kräva frisläppandet av Manuel Bustos och Arturo Martinez.

12 mars

Pinochet höll ett tal som direktsändes i radio och TV. Han utlovade förbättringar på det sociala området, bostäder, skolor och sjukvård. Under hans tal drabbade polisen samman med unga demonstranter som ropade slagord mot 1980 års grundlag utanför regeringsbyggnaden.

15 mars

300 miljoner dollar kommer att gå förlorade för de chilenska fruktexportörerna efter upptäckten av cyanid i druvor i USA.

23 mars

En arbetslös man, Washington Escada, 39 år, brände sig själv utanför Moneda-palatset i protest mot arbetslösheten.

28 mars

Skolungdomar marscherade på Santiagos gator till minnet av bröderna Vergara Toledo som alla tre skjutits ihjäl av polisen vid olika tillfällen. Demonstrationståget besköt av »civila oidentifierade män» från bilar. Eftersom flera tidningar publicerade foton från händelsen kunde bilen och en av passagerarna identifieras. Bilen tillhör kriminalpolisen och personen som syns på bilden med ett gevär i handen är polis. Kriminalpolisen tvingades erkänna detta i en officiell kommuniké.

12 april

Föreanta Nationernas kommitté mot apartheid anklagade Chile för att hjälpa Sydafrika att kringgå beslutet om bojkott mot vapen tillverkade i Sydafrika. En chilensk fabrik, Cardoen, tillverkar och säljer nämligen den sydafrikanska G5-kanonen.

13 april

Oppositionen protesterade mot regeringens nya vallagstiftning, som man anser favoriserar regimen. Valdistriktsindelningen har gjorts så, att distrikt där man röstade »nej» i folkomröstningen straffas genom att en röst där inte väger lika mycket som i de distrikt som röstade »ja».

Nyheter & Kommentarer

FÖRSVARSAADVOKATER:

LÖS FÅNGFRÅGAN!

Försvarsadvokater till de politiska fångarna i Chile har efter en två dagars sammankomst i månadsskiftet mars-april gjort ett uttalande riktat till de demokratiska krafterna i Chile.

Man ger en kort sammanfattning av den historiska bakgrunden och beskriver de politiska fångarnas situation ur juridisk, politisk och humanitär synvinkel.

Man konstaterar att det vore fullkomligt omoraliskt ur alla aspekter att fortsätta hålla dessa människor fängslade när demokratin installeras i Chile. Advokaterna föreslår därför att alla demokratiska krafter i det chilenska samhället ska börja diskutera under vilka former ett frigivande kan ske. Deras eget förslag är att en ny lag stiftas, som straffrättsklarar alla personer som anklagas för att ha begått brott med politiska motiv under diktaturen. (»Brott med politiska motiv» definieras i uttalandet som »handlingar som innebär motstånd mot diktatur-regimen i syfte att återvinna friheten och demokratin».) Det skulle vara de civila domstolarnas ansvar att genast fatta beslut om villkorligt frigivande, varefter varje fall finge prövas enligt den nya lagen.

Advokaterna menar också att det är ett gemensamt ansvar för de politiska partierna, organisationerna för mänskliga rättigheter och sociala organisationer i allmänhet att underlätta de politiska fångarnas återinlemmande i samhället.

Man understryker dock att det omedelbara kravet, riktat till den nuvarande regimen, även fortsättningsvis är ett omedelbart frigivande av de politiska fångarna.

Det här är vår nya
solidaritetstia.
Köp den!

Chilekommitténs insamling är insamlingen där vartenda öre går fram!

Det är den folkliga organiseringen vi stöder; och den är betydelsefull i Chile idag. Trycket från alla de grupper som arbetar med folkbildning och kämpar

Den stora Djurparken
dikter av Nicolás Guillén
översättning Lasse Söderberg

»Kom närmare, alla nyfikna! Titta in i Stora Djurparken!... Direktören har under ett långt, kringflackande liv som revolutionär och landsflyktig skaffat sig stora kunskaper om den fauna som är typisk framför allt för tredje världen... Särskilt respektgivande är naturligtvis den långsamt framskridande betesflocken av höga bergstoppar eller de väldiga, dyrbara och svårångade djuren av vatten och vind: de ständigt föränderliga molnen, de framringlande stora floderna, de kortlivade vilda orkanerna.»

Den Stora NICOLÁS GUILLÉN
Djurparken

Tolken Lasse Söderberg, för oss in i Den Stora Djurparken. Direktören själv, författaren och kubanen Nicolás Guillén tar emot och visar oss runt:

Karibien

I Stora Djurparkens akvarium simmar Karibien.

Detta gåtfulla havsdjur har en vit tuppkam av kristall, blå rygg, grön stjärt, buk av massiv korall, gråa fenor av cykloner. På akvariet ett anslag:
»Se upp: djuret bits.»

Denna lilla vackra bok från förlaget Storken kan varmt rekommenderas (Det inledande stycket ovan är hämtat från förordet av Lasse Söderberg.)

för mänskliga rättigheter behövs om det ska bli demokrati i Chile.

1989 vill vi göra till ett bra insamlingsår för en bra sak.

Stöd insamlingen pg 65 39 28 - 2.

Solidaritetstian kan du beställa från:
Chilekommittén
Box 622
101 28 Stockholm

Generalstrejk för facklig frihet

»Vendepatria» (fosterlandssäljare) är ett uttryck som diktatorn Pinochet flitigt brukar om sina ideologiska motståndare. Men när det gäller att bokstavligen sälja ut Chiles naturresurser, ja, själva geografien, så är han oslagbar även med globala mått. Men när regimen slutligen tänkte sälja havet och vad däri är till de utländska monopolen, tog det hus i helsike. Chilenare är ett sjöfarande folk.

Regimen har i monetaristiskt nit under de gångna 15 åren ägnat sig åt att schackra bort vad föregående demokratiska regeringar under många årtionden byggt upp av nationell egendom: gruvor, hamnar, skogar, åkerjord, kyrkogårdar, högstskolor, vulkaner och skärgårdar. I tur att säljas står postverket, TV-bolaget och Santiagos tunnelbana.

För att runda av år -88 lade regeringen fram förslag till en lag om fisket som helt bryter med den gamla lagen från 1933 enligt vilken fiskerättigheter och utnyttjande av kontinentalsockeln sker via konsessioner som ger staten inkomster. Juntan ville nu sälja ut fiskezonerna för gott till högstbjudande (utländska) bolag. Chilenska fiskare skulle inte längre kunna hävda sina urgamla rättigheter och alltså bli främlingar på eget territorialvatten.

Ett rungande nej

Svaret från hela nationen blev ett rungande nej och fiskeflottans fack FETRINECH och sjöfolksförbundet CONGEMAR förklarade strejk uteder landets hela kust, en sträcka som från Nordkap till Rom. Strejken som inleddes den 9 januari blev total. Även småfiskare och konservindustrins arbetare anslöt sig. Den hade bara pågått i två dagar när regimen fann för gott att tänka om och återremittera lagförslaget till ett utskott för »djupare studium och eventuella modifikationer».

Hela den organiserade arbetarrörelsen hade ställt sig bakom fiskeriarbetarnas

krav. Detta kunde man göra med stor auktoritet efter det uppsving den fackliga rörelsen fått under senaste året. I augusti -88 återuppstod det chilenska LO, Central Unitaria de los Trabajadores, CUT. (Läs ChB 4/88.)

Detta hade föregåtts av ett intensivt organiseringsarbete av Arbetarnas Nationella Kommando, CNT, lokalt, regionalt och nationellt. Under 1986-87 hade vänstern stärkt sina positioner inom gruvsektorn. Redan i oktober -87 genomfördes en storstrejk av CNT-facken.

CUT-kongressen samlade över 1000 deltagare som representerade kring 300 000 organiserade, vilket är ca 12% av alla arbetare.

Det var nu fem veckor kvar till folkomröstningen och CUT uppmanade alla arbetare att delta i »nej-kampanjen» tillsammans med människorättsorganisationer, kåkstadsinnevanarna och studenterna. För ändamålet bildades kampanjen ACUSO (sociala sammordningen) vilken kallade till den demonstration som blev en av de större i Chiles historia.

Fackledare förvisas

Detta fick sinnet att rinna över på diktatorn, CUT-ledarna Manuel Bustos och Arturo Martinez fängslades och anklagades för att ha skadat statens säkerhet. Domen lőd på 541 dagars förvisning till avlägsna byar i södra respektive norra Chile.

Övergreppet väckte upprörda protester i hela den civiliserade världen, men fick

i övrigt inga konsekvenser för diktaturen.

En annan konflikt av gammalt datum är den med lärarna i de kommunaliserade skolorna. Regimen anser att man gott kan stoppa in 60-70 elever i ett klassrum, som man gör på ett regemente. Alltså blir massor av lärare överflödiga. Enligt lärarfacket har sedan 1986 30 000 lärare sparkats. Inom de närmaste fyra åren skall ytterligare 40 000 av dem bort. Under sommarlovet i februari fick 800 meddelande att de var avskedade.

Världsbojkott?

Det senaste året har varit ett kapitalägarnas år. De har kunnat öka sina vinster med 35%. Arbetarnas genomsnittslöner har däremot stannat vid 4% ökning, som ätit upp av inflationen på 36,6%.

Det är alltså laddat för konflikt. Nästa kraftmätning med diktaturen blir den 18 april då CUT utlyst 24 timmars generalstrejk. Parollerna lyder:

Lönehöjning med minst 20%, förbättrade arbetsförhållanden!

Stopp för utförsäljning av nationens tillgångar!

Omedlebar frihet för Bustos och Martinez!

De har nu avtjänat halva förvisnings-tiden. Värgrar Pinochet ge dem fria, kan en världsomfattande bojkott utlysas.

»Demokratin kommer inte att återställas om inte vara valda ombud får verka fritt», säger CUT.

Stöd chilenska LO:s krav på frigivning av de fackliga ledarna Manuel Bustos och Arturo Martinez. Skriv till Pinochet! Textförslag: »Exijo libertad inmediata para lideres de la CUT Manuel Bustos y Arturo Martinez. Libertad para todos los presos politicos.» Översättning: Jag kräver omedelbar frigivning av Manuel Bustos och Arturo Martinez. Frige alla de politiska fångarna. Skickas till: General Augusto Pinochet, Palacio La Moneda, Santiago, Chile.